REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc.— Manuscripte nu se retrimit.

INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURĬ de ANUNȚURĬ:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik.
In Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-korut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Duminecă 2).

„GAZETA“ iese în fiăcare ḍi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de *Duminecă* 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunĭ 12 c., pe trei lunĭ 6 coróne. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 10.—Anul LXV. Brașov, Duminecă 13 (26) Ianuarie. 1902.

O aniversare.

1892—1902.

Etă că și trecură ḍece anĭ, de când s'a ținut acea conferență a representanților alegĕtorilor noștri, în care s'a fost hotărît „așternerea fără amânare a unui memorand la coróna“.

Miercurea trecută 9 (22) Ianuarie a. c. a fost a ḍecea aniversare a acestei conferențe, dela care se datéză o întorsĕtură în viața nóstră politică și de partid.

Fost'a acésta întorsĕtură spre mai bine orĭ spre mai rĕu? Orĭ póte au avut de-opotrivă și părțĭ bune și părțĭ rele pentru noi?

Nu vom vorbi de resultatele politice ale pasului intreprins cu memorandul. Scie orĭ și cine, că ele numai favorabile n'au fost. In momentul însĕ, când la aniversarea de ḍece anĭ aruncăm o privire peste acest period din viața poporului nostru, nu putem sĕ nu ne înfățișăm starea interióră de-atuncĭ a partidului nostru național și sĕ-o asemĕnăm cu starea de astăḍĭ.

Incât pentru neajunsurile și suferințele nouĕ, ce le erau încă ursite, Românii din Ardeal, Bănat și Téra ungurescă, fusese prin veacurĭ destul de oțĕliți pentru a-le puté suporta. Dér pentru a străbate, în vremile aceste de marĭ ispite, prin nouĕ încercărĭ, fără slăbirea curagiului și a credinței în viitor și fără de nicĭ o scădere sufletéscă, ei aveau lipsă de ceva mai mult decât de forța de resistență fisică, aveau necesitate de acel puternic moral național, pe care ne-am dedat a-l înfățișa și esprima prin cuvintele *solidaritate națională*.

De am fost mai mult séu mai puțin lămuriți asupra cutării probleme în viața și luptele nóstre politice, de am înțeles unii mai bine, alții póte mai greșit chiămarea nóstră românéscă — una trebue sĕ o concédă însĕ orĭ și cine, că forța partidului nostru național, mai ales de când la 1881 s'au grupat sub stégul lui toțĭ Românii din țĕrile aceste, a fost solidaritatea față cu asupritorii comunĭ și buna înțelegere înăuntru.

Cine ar fi creḍut, că tocmai cestiunea memoriului, care trebuia sĕ unéscă pe toțĭ mai mult ca orĭ și când și care, după natura ei chiar, reclama o unanimă și resolută procedere, va aduce o adêncă turburare în legăturile frăției și solidarității nóstre și va deveni un isvor de intrigĭ și de certe deplorabile în sînul partidului nostru național?

Și totușĭ așa a fost!

La conferența din 20—22 Ianuarie 1892 matadorii acelui „grup“, care deja c'un an inainte agitase cestiunea memoriului într'un mod cu totul necuviincios, pentru-ca cu ajutorul ei sĕ ajungă la cârma partidului și sĕ esploateze așa ḍisa „acțiune a memorandului“ în favorul lor, nu s'au sfiit a amenința, că vor face scisiune în adunare, décă nu se va vota propunerea lor cu privire la „neamânata“ așternere a memorandului.

Astfel au reușit cu propunerea, dér din momentul acela s'a sĕvĕrșit fatala întorsĕtură în raporturile interióre ale partidului nostru național. Cei-ce au isbutit, se considerau ca învingĕtorĭ și în îngâmfarea lor își arogau chiar dreptul de a suspiționa și calumnia pe ceialțĭ, carĭ ținênd cu tăriă la principii, în privința modului de procedere erau mai precauțĭ și mai prevĕḍĕtorĭ, bine sciind că un pas greșit în politică nu se póte repara adeseorĭ nicĭ în ḍecĭ de anĭ.

Astăḍĭ ceea-ce s'a petrecut la 23 Ianuarie 1892 și după aceea aparține istoriei, care va avé sĕ judece în mod nepărtinitor.

Pentru acuma, după ḍece anĭ, credem a fi în drept a constata, că pĕcatul ce s'a comis prin vĕrîrea nesincerității, a intrigei și a suspiționării meschine între frațĭ s'a rĕsbunat într'un mod, cum nicĭ cei mai pesimiștĭ nu s'ar fi putut aștepta.

Nu ranele, ce le-am primit dela dușmanĭ, în învălmășéla luptei, ci ranele, ce ni-le-au causat meschinăriile *unora*, carĭ au ajuns în timpurĭ critice în comitetul diriguitor al partidului și au ajuns a avé o înrîurință însemnată asupra acțiunei lui, au produs trista situațiune interióră de aḍĭ, ele au dat nascere neîncrederei, ce bântuie aḍĭ între noi.

Incă nicĭ n'a fost pornit memorandul și focul clevetirilor și al neîncrederei între frațĭ ardea deja în flăcărĭ.

Atuncĭ organul nostru a fost, care șĭ-a ridicat glasul pentru o frățéscă, dér seriósă admoniare scriind:

„Poporul nostru este politicesce încă prea puțin desvoltat... și pe lângă acésta este mult asuprit...

„In acéstă stare singurul lui razim, în grelele sale lupte, este și rĕmâne moralul, ce-l susține într'însul marele ideal al solidarității naționale, acel „uniți-vĕ în cuget, uniți-vĕ în simțirĭ“, ce l'a redeșteptat pentru viața și lupta politică-națională“.

„Dărîmațĭ acest ideal, luațĭ poporului nostru credința în acest talisman al sfintei legăturĭ dintre frațĭ, sguduițĭ întrînsul speranța și încrederea în stăruințele sincere frățescĭ pentru binele neamului ale fiilor sĕi luminațĭ, și nu vețĭ mai avé popor românesc, care sĕ fiă gata a jertfi până și viața pentru drept și libertate, nu vețĭ mai puté restabili solidaritatea în sînul lui nicĭ cu nouĕ sute nouĕ-ḍecĭ și nouĕ de memorande“!

Tot atuncĭ, adênc îngrijațĭ de urmările relelor pornirĭ de la 1891—2, am ḍis:

„Astăḍĭ este cestiunea memoriului, în dosul căreia s'ascund uneltirile stricăcióse, carĭ rod la rădăcina solidarității nóstre naționale, mâne va veni alta la rênd și în loc de organisația vom avé anarchiă, în loc de solidaritate — desbinările strămoșescĭ“...

Fost'au justificate aceste îngrijirĭ orĭ nu? Sĕ privim în jur și sĕ judecăm.

Ca diriguitorul destinelor popórelor sĕ întórcă érășĭ spre drépta cărare cugetele tuturor Românilor, pentru acésta îi trimitem fierbintea nóstră rugă la aniversarea de față!

Revista politică.

In ședința de alaltă-erĭ a dietei ungare s'a făcut desbaterea pe paragrafĭ a proiectului despre *casieriile comitatense*. Scim, că desbaterea proiectului se amânase din causă că ministru-președinte Coloman Szell fiind bolnav, nu puté sĕ ia parte la desbatere. El reîntorcêndu-se din Viena la Budapesta, desbaterea urmă îndată. Discusiunea a fost scurtă și proiectul fù primit. Mai rĕmâne sĕ i-se dea sancțiunea, ca sĕ între în putere de lege.

*

Incurênd se va începe *desbaterea budgetară* în camera ungară. Cu ocasiunea acésta scrie „Bud. Tagbl.“, va lua cuvêntul și *unul dintre deputații slovacĭ* naționaliștĭ și va desfășura posiția și programul soților sĕi de principii.—Atâtea lucrurĭ contraḍicĕtóre s'au ḍis și s'au scris deja despre cei patru deputațĭ slovacĭ, încât este în adevĕr timpul sĕ auḍim odată din gura lor, care este credeul lor politic și cum voiesc a procede față cu dieta în apĕrarea lui și a intereselor culturale slovace — căcĭ de cele politice abia credem sĕ pótă fi vorba deocamdată, deși s'asigură, că Slovacii vor pretinde respectarea legii naționalităților. Dela a pretinde până la a dobêndi, este însĕ un pas mare.

*

După o pausă de cincĭ ḍile, *congresul pentru autonomia catolică* a continuat în ședința de Joi discusiunea asupra proiectului comisiunei de 27. Inainte de ordinea de ḍi, delegatul *Horanszky* — care fù aspru combătut de episcopul Mailath pentru-că într'o vorbire a lui cerea prefacerea tuturor școlelor confesionale în școle de stat — a luat cuvêntul, ca sĕ se esplice. El ḍise, că nu négă drepturile bisericei de a-șĭ susține școle medii. Episcopul *Mailath* i-a

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Unui vis...

Vis ce te-am purtat în suflet
anĭ de sbucium și de trudă
Ți-a venit și ție rêndul
sĕ 'ngenunchĭ sub sórtea crudă
Și sĕ plecĭ pribeag în lume
colindând ca cerșetor,
Sĕ implorĭ o desmierdare,
un cuvînt mângăetor!...

Mĕ despart plângênd de tine...,
mi-ai fost scump, căcĭ mi-ai fost viu
Prin pustiul vieții mele
mi-ai fost radă prin pustiu...
— De'nzadar mai bațĭ la pórta
inimilor împietrite...,
Morĭ mai bine..., lumea dórme...,
porțile sunt zăvorite.

Veturio.

Cosașul.

De prin zorĭ mereu cosesce
Și e greu, că érba-i désă
Decĭ mai stă, mai dă pe cósă
Și la dulcea lui frumósă
Se gândesce.

Printre brazdele verḍie
Trece Nuța sufulcată,
Decât ea mai mândră fată
N'a mai fost în sat vr'odată,
Sĕ se scie.

...E miros de fên pe délurĭ,
Și prin aer sĕ strecóră
Glasurile de cocóră
Er vuetul dela móră
Piere 'n valurĭ.

Nu mai bate cósa. Ce-i?
Cei-ce légă 'n vale snopii
Rîd, și semne-șĭ fac cu ochii
Bată-i sfânta slujb'a popii
Multu-'s rĕi!

— Șeḍĭ!.. Mai lasă!.. Ce-i și asta?..
Fii cuminte!... Ne au vĕḍut...
— Ei, ș'apoi? Eu ast'am vrut,
Ca sĕ vadă că-'mĭ sărut
Nevasta.

Maria Cioban.

Domnu Notarăș.

Numai Gagia i-a ḍis odată „jupân Notarăș“, tocmai când era comitetul adunat. O păți rĕu lietul; după-ce l'a suduit notarășul — avea obiceiul dela Vanghelie 'n sus — l'a dat pe ușă afară, încât bietul Gagia ghem s'a făcut sub pórtă.

— „Da io's jupân, mĕ Gagio?!“

Asta-i asta. Gagia încă era nume de batjocură și bĕtrânu sĕ cătrănia rĕu, când îi ḍiceai așa.

N'a fost destul atât. Nu vrea sĕ-i iese din minte, ca tocmai Gagia l'a *blămat* așa de al dracului înaintea întregului comitet, și aștepta ocasiunea sĕ-șĭ rĕsbune. Așa o batjocură! El, care a *absolvat* — pe vremile acele era lucru mare — cu eminență, el care scie nemțesce, ca solgăbirăul, sĕ fie astfel batjocurit? Și din partea cui? — a lui Gagia.

— Nó las', că te cos io — Vanghelia ta...

Și i-a venit rĕndul. Comitetul și satu întreg au eșit la mĕsurarea câmpului. Domnu Notarăș striga ca un taur:

— „Pune mĕi lanțul din George Vraciu până 'n Gagia.“

Gagia lângă el.

— „Io Gagia?“

Lui Domnu i-a fost destul atâta, și nevoind a mai întinde vorba:

— „N'am dis, mĕi bade“.

— „Ba ai ḍis.“

— „Ba n'am ḍis.“

— „Ba ai ḍis“.

— „Nó, Gagia sĕ fi“, ḍise cătrănit în timp ce comitetul și ómenii sĕ prăpădeau de rîs.

De atuncĭ nimenĭ nu i-a mai ḍis notarășului „*jupâne*“.

Era de alt-cum domnu, un om tare bun la inimă. Nu i-ar fi făcut cui-va vre-un

rĕspuns îndată apĕrând cu energie drepturile bisericei asupra şcólelor şi învĕţĕmêntului — *Simonyi-Semadam* întrébă, că ce se va întêmpla, décă congresul va respinge proiectul comisiunei de 27. Oratorul combătù şi el energic pe Horanszky. Tot aşa contele *Zichy* Vladimír şi *Győrff* Gyula. Br. *Josika* Samuel făcù propunerea, ca congresul sĕ priméscă proiectul de resoluţiune al majorităţii comisiunei de 27 dimpreună cu motivările, şi presidiul sĕ fie rugat, ca hotărîrea acésta şi procesul verbal sĕ se aştérnă corónei spre luare la cunoscinţă.

*

Érăşĭ s'au pornit sfîrlezele şoviniste sĕ dea alarma, că *„se prăpădesc Secuii"*. Un deputat din dieta din Peşta a publicat ḑilele acestea o broşură, în care se plânge de pustiirea Secuilor şi de acţiunea României în contra imigrărilor. Autorul broşurei (Dr. Sebess Dénes) înşiră tradiţiile Sĕcuilor şi Românilor ca factorĭ politicĭ, uniunea Ardélului cu Ţera unguréscă şi efectele ei, situaţia Românilor dinainte şi după pact, importanţa politică a Secuilor, rĕsboiul vamal dintre România şi Ungaria, politica economică română etc. şi spune câte de tóte, ér la urmă trage conclusiunea, că deore-ce emigrarea Sĕcuilor în România s'a îngreunat şi ei nu mai pot sĕ câştige ca până acum, *cestiunea săcuéscă* e fórte actuală. — Tóte de giaba, ḑice o fóie din Peşta. In zadar se plâng Maghiarii, cât timp vorbele nu vor fi înlocuite cu fapte.

*

Sĕptĕmâna acésta s'a vorbit érăşĭ mult despre *rĕsboiul din Africa-de-sud* din incidentul unui discurs, ce l'a ţinut ministrul coloniilor englese *Chamberlain* în parlamentul din Londra. Chamberlain a făcut o propunere, după care guvernul se declară gata de a-se ocupa cu cestiunea păcii, décă Burii vor recunósce, că sunt naţiune învinsă. Englesii vor da Burilor cea mai largă amnestie, décă pacea se va restabili. Curios însĕ, că Chamberlain nu crede. că pacea se va puté încheia prin Krüger, Steyn şi Schalkburger, ba nicĭ cu Botha şi Dewett n'ar puté sĕ facă trébă. Cu cine atuncĭ sĕ încheie Englesii pacea?

Drept rĕspuns la vorbirea lui Chamberlain bĕtrânul *Krüger* a declarat prin foile din Olanda, că Burii nu vor face pace, decât dându-li-se *deplina independenţă* a republicelor, adecă sĕ se restituéscă starea dinainte de rĕsboiŭ.

Intr'aceea se anunţă din Africa-de-Sud, că generalul bur *Delarey* a prins pe generalul engles *Carrigton* şi întreg statul sĕu major, care se afla cu trupele la póla munţilor Magalies. La Lindiquespruit 150 de Burĭ au suprins de-asemenea pe câţĭ-va Englesĭ şi i-au silit sĕ se predea. Sunt lupte şi ciocnirĭ micĭ acestea, dér din ele se vede, că Burii totuşĭ nu sunt de perit, cum ḑice Chamberlain. Vorba ceea: déc nu cură, picură.

Potopul jidovesc.

Ómenii gânditorĭ stau uimiţĭ vĕḑênd progresul şi influenţa cea mare, ce şĭ-au acaparat'o jidovii în timpurile din urmă.

In Francia, Germania, Austria se află bancherii cei marĭ jidovĭ, carĭ dau împrumuturĭ de milióne ţĕrilor, carĭ au nevoe de împrumut. Şi care ţéră n'are adĭ nevoe de împrumut, sciut fiind, că tóte sunt cufundate în datorii până în urechĭ.

Tot în ţĕrile sus amintite sunt gazetarii jidovĭ, carĭ diriguesc opinia publică şi îi învaţă pe ómenĭ, ce sĕ crédă şi ce sĕ facă în anumite cestiunĭ.

Fiiĭ neamului lui Israel au adĭ scaune în parlamenturile ţĕrilor, ba s'au cocoţat până chiar şi în fotoliurile ministeriale în unele ţĕrĭ.

Comerciul şi industria, fabricile cele marĭ, ba şi proprietatea de pămênt a început sĕ trécă în mânile lor, ér popórele creştine, carĭ în timpurĭ de resbóie îşĭ apĕră patria cu sângele lor şi în timpurĭ de pace o susţin cu sudorile şi avutul lor, ajung încetul cu încetul într'un fel de robie modernă, în care jidovul este stăpânul atot puternic.

Nu este vorba însĕ acuma de puternicii bancherĭ şi fabricanţĭ şi diariştĭ jidovĭ din Apusul Europei, ci de potopul de jidovĭ polonesĭ şi rusescĭ, carĭ şĭ-au luat cursul spre ţerile nóstre.

In Rusia sunt aprópe 6 milióne de jidovĭ, dér guvernul rusesc îi ţine în frâu şi nu-i lasă sĕ se aşeḑe unde vor ei, aşa că în Rusia sunt vr'o 60 de guvernamente, unde sĕ cauţĭ cu lumînarea şi nu vei găsi un singur jidov, şi alte ḑecĭ de guvernamente, unde se află un procent fórte neînsemnat de jidovĭ.

Chiar şi acolo, unde au dreptul a-se aşeḑa, nu se pot aşeḑa pe la sate, ci numai pe la oraşe.

Astfel stând lucrurile, este evident, că jidovii din Rusia caută a eşi de acolo şi a-se aşeḑa în alte ţĕrĭ unde se pot bucura de o mai mare libertate.

Pe de altă parte jidovii polonesĭ de prin Galiţia, înmulţindu-se din cale afară, nu mai au ce róde în ţéra lor şi au început sĕ se strecóre şi ei prin ţĕrile vecine.

Aceste ţĕrĭ vecine sunt România şi Ungaria.

In privinţa potopului jidovesc, ce se revarsă în Ungaria, este interesant a sci, ce scrie ḑiaristul maghiar Bartha Miklos în „Magyarország":

„Orĭ încătrău ne aruncăm privirile — ḑice Bartha — vedem, că se sporesc în mod bătător la ochĭ. N'am în mânile mele vr'o statistică în privinţa acésta, dér vĕd eu ce ved. In Bistriţă, Deşiŭ, Şimleu, Satmariu, Cluşiŭ se plânge tótă lumea de acest potop. De unde vin, ce caută, din ce trăesc — nimenĭ nu se întrébă. Erĭ încă nu era nicĭ o figură cu caftan, astădi sunt doi, trei, poimâne vedem cincĭ-spre-ḑece. Oraşul Miskolcz e plin. Szolnok, Csongrád, Szentes, Seghedinul s'au dovedit a fi pămênturĭ grase pentru a-şĭ face acolo cuiburĭ".

„Este curios — continuă Bartha — că în potriva epizootiei, a bólelor de vite ne apĕrăm vitele. Şi acésta este numai o cestiune economică. Dér în potriva jidovilor rusescĭ şi polonesĭ nu ne apĕrăm popórele patriei, cu tóte că acésta este nu numai cestiune economică, ci şi morală şi culturală. Tótă lumea scie, că aceştĭ invasorĭ ţin morţiş la obiceiurile lor. Faptele lor, hrana lor, modul lor de cugetare, îmbrăcămintea lor o prescrie religia lor tradiţională. Şi Ungaria primesce şi adăpostesce cu sutele de mii aceste elemente incapabile de cultură. Şi le adăpostesce printre straturile poporului, ca sĕ le ruineze. Şi toţĭ sunt la fel, nicĭ unul nu se deosebesce de celălalt. Ocupaţiunea lor este cămătăria de bani, cămătăria de marfc, cămătăria de cârciume. La nevoie înşélă, falsifică şi fac pe gazdele de hoţĭ. Nu se conformézá obiceiurilor nóstre, de moravurile nóstre, îşĭ bat joc, limba nu nĭ-o vorbesc, în corpul naţiunei nu se contopesc. O primejdie colosală este pentru patria nóstră acest potop."

*

Ceea-ce scrie Bartha despre potopul jidovesc, care se revarsă în Ungaria, se póte ḑice şi despre ţéra românéscă.

Înainte de asta cu cincĭ-ḑecĭ de anĭ, numĕrul jidovilor în România, chiar şi în părţile moldovene, era neînsemnat. Astăḑĭ oraşele din Moldova sunt copleşite. In Iaşĭ, fosta capitală a Moldovei, numĕrul jidovilor este mai mare, decât al Românilor şi acelaşĭ lucru se póte dice mai despre tóte oraşele moldovenescĭ. Ei sunt stăpânĭ pe comerciŭ şi pe industrie, ér grâul cel renumit al ţĕrii românescĭ, produs prin munca şi hărnicia Românului, cine îl vinde şi cine profită de preţul lui, decât tot jidanul?

Drepturĭ politice, adevĕrat, că până acuma nu au în ţéra românéscă, decât un numĕr restrîns de jidovĭ, dér tóte sforţările lor sunt îndreptate acuma spre dobândirea acestor drepturĭ.

Bărbaţii dela cârma ţĕrii, vĕḑênd primejdia, caută a îngrădi drepturile poporului băştinaş cu legĭ ocrotitóre.

În curênd se va aduce în desbaterea parlamentului român legea poliţiei rurale, în care se cuprinde înţelépta disposiţie, că în comunele rurale strĕinii (jidovii) n'au dreptul a se stabili.

Ceea-ce cuprinde acest proiect de lege este numai consfinţirea dreptului, care a esistat şi până acuma şi cu tóte acestea mai ḑilele trecute tóte ḑiarele jidovescĭ din Europa erau pline de lamentărĭ, că în ţéra românéscă se proiecteză legĭ, carĭ ar fi în contraḑicere cu hotărîrile congresului din Berlin.

Şi cu tóte acestea cea mai elementară datorie a tuturor guvernelor ar fi sĕ-şĭ apere ţéra de invasiunĭ strĕine, orĭ cât ar sbiera ḑiarele jidovescĭ.

Bartha Miklós în amintitul sĕu articol laudă disposiţia proiectului de lege românesc şi face aspre imputărĭ guvernului ungar, că nu se gândesce şi el la apĕrarea patriei.

O....

Din România.

Joi, în 10 Ianuarie st. v., s'au ***redeschis camerele*** române după vacanţele sĕrbătorilor.

In *camera deputaţilor* d. Dim. *Sturdza*, ministru-preşedinte, dă cetire decretului regal pentru *primirea demisiunei ministrului de finance G. D. Pallade*, numirea d-lui *Sturdza* ca ministru de finance, păstrând preşedinta consiliului şi interimul ministeriului de rĕsboiŭ şi însărcinarea d-lui *I. C. Brătiauu*, ministru lucrărilor publice, cu interimul ministeriului afacerilor strĕine.

Ministru-preşedinte a însoţit cetirea decretului cu-o scurtă cuvêntare, în care a ḑis, că schimbarea în minister anunţată nu schimbă în nimic programul guvernului. D-l Pallade, după o muncă ostenitóre, a simţit nevoie de odihnă pentru cât-va timp.

Ca şi înainte guvernul va fi condus şi în viitor de aceleaşĭ principii: consolidarea finanţelor ţĕrii şi a creditului statului. El a asigurat echilibrul în bugetul statului, la care a ajuns prin restrîngerea cheltuielilor şi aducerea ordinei într'ênsele. Tot pe calea acésta va păşi înainte în convingerea, că camera îi va da tot ajutorul necesar.

*

Cu privire la *motivele demisiunei* ministrului de finance *Pallade*, circulă diferite versiunĭ. Cum-că s'ar fi retras numai pentru a odihni după atâta muncă intensă, nu crede nimenĭ.

Unii susţin, că causa retragerii este legea pentru suprimarea taxei de esport asupra zahărului, pe care guvernul, în urma reclamaţiunilor unui stat strĕin, se vede necesitat a-o retrage. Alţii cred, că s'au ivit neînţelegerĭ grave între d. Pallade şi ministrul lucrărilor publice Ionel Brătianu în privinţa alcătuirei budgetului. Acesta din urmă sĕ fi refusat de-a reduce budgetul căilor ferate şi sĕ fi rĕmas învingĕ-

---

rĕu, Dómne apĕră. Avea însĕ două scăderĭ: îi plăcea *glaja* şi nu-i plăcea ordinea.

Ca sĕ-i rĕmână mai mult timp pentru lucrul dintâiŭ şi sĕ aibă şi un sprijin pentru al doilea, şĭ-a luat un scriitor.

Şi ce constatare a făcut la o lună de ḑile?

Că scriitorul acesta sufere de acelea-şĭ scăderĭ, numai că în grad mai mare, adecă: Îi place glaja şi mai tare, ér ordinea nu-i place de loc.

Sĕ fiţĭ vĕḑut apoi cănţălărie.

Chei la uşă nu mai erau. Notariu cu scriitoriu erau pururea în vecinĭ în crîşmă, unde îşĭ aveau băiatul lor şi glaja lor, şi făceau politiçă despre — *virtutea romană.* De măturat nimic, actele oficióse zăceau pe sub dulapurĭ, ér în locurile lor erau sticle peste sticle — ca într'o sticlărie; apoi câte o bucată de pită uscată, câte un dărab de slănină mai rĕmâneau uitate prin puieţele archivei.

Erau stricate şi scóbele uşilor, de nu sĕ mai nicĭ închideau, şi fiind uşile pururea deschise, hoţu de Cirică, un om al dracului, — care nu se spăria nicĭ de a pipăi câte odată buzunarele domnului notarăş, — era învĕţat în cănţălărie.

— „Mĕi, ce tot cauţĭ tu aicĭ" ḑise Domnu când da peste Cirică singur în cănţălărie.

— „Caut mucurĭ de ţigĕrĭ" ḑicea cu multă smerenie, pe când ochii îi rîdeau de bună-credinţa domnului notarăş.

— „Ce sĕ facem cu ăsta?" întrébă într'o ḑi pe scriitoriul, vĕḑênd că de câteorĭ visitéză Cirică cănţălăria, nicĭ slănină, nicĭ uleiu prin glăjuţe nu mai remâne.

— „Sĕ-l punem pe el pîrgariu; atuncĭ va fi respundĕtor de tot ce piere din cănţălărie."

Metoda acésta de a scăpa de hoţi, sĕ practica de-alt-cum şi în alte părţĭ. Porumbelenii erau cei mai vestiţĭ hoţĭ de cai, tremurau satele, când colo în primăvară rĕsunau cântecele lor haiducescĭ:

De-ar veni luna lui Maiŭ,
Sĕ me fac stăvar la cai,
Sĕ fur calul Sasului
Din funduţu grajdului.

Pe care l'a furat, apoi furat era. Până-i hău nu-l mai aflai. Satele, ca sĕ se asigure, au rugat pe căpetenia lor, sĕ ia caii în arêndă. Orĭ-ce cal se fură, sĕ-l plătéscă el. În felul acesta scoteau hoţii de Porumbelenĭ câte 12000 fl. la an, taxă de asigurare în contra furatului. Venit bun ar fi şi astădĭ, déc nu ar fi băgat împĕrăţia o cétă de jendarĭ în cóstele lor, carĭ i-au cam stêmpărat, aşa că astădĭ un hoţ de meserie îşĭ blastĕmă dilele, vĕḑênd, că şi pentru un puiŭ de găină te pórtă prin temniţe şi hoţu de păgubaş nu mai vine la tine sĕ te îmbie cu banĭ, déc-i vei aduce calul, ci plécă la jendarmerie.

Astădĭ furăturile se restring la câte o slănină, câte un sac de grâu, lână, fuióre şi alte lucrurĭ dejositóre pentru un hoţ cum se cade.

Între aceştĭ din urmă era şi Cirică.

Ca sĕ se scape de el, ómenii l'au ales *boctăr pe felelat.* Orĭ-ce piere, plătesce. De atuncĭ îţĭ poţĭ lăsa creiţaru în uliţă.

Nóptea era în slujbă şi diua, cum dic, s'a învĕţat la mucurĭ de ţigărĭ şi alte lucrurĭ în cănţălărie.

Domnu notarăş l'a pus pîrgariu.

— „Nó mai fură" dicea bietul Cirică năcăjit. Gândindu-şĭ însĕ, că el numai peste cănţălărie e pus nu şi peste buzunarul domnului, unde îşĭ avea criţăraşii puţinĭ şi tăbacul — s'a liniştit.

Din ciasul acela tăbac n'a mai cumpĕrat cât a stat pîrgariu.

*

Acestia trei duceau destinele satului. Adecă vorba vine, mai era cine-va — căţeua vecinului. Trebue sĕ sciţĭ, că şi animalul acesta se socotea între personalul din cănţălărie. Şi étă cum:

Era proprietatea vecinului de peste uliţă, dela care îşĭ avea dreptul de existenţă şi bătăi la fel, când se potrivea. Bătaie mânca, ca sĕ nu-şĭ uite, că cine îi este stăpânul. De cost avea sĕ se îngrijéscă căţeau însa-şĭ. Sĕ înţelege, că la început i-a mers tare bine. A cutreerat şopurile şi *ferdelele* vecinilor şi n'a mai lăsat un ou. Până ce au prins ómenii de veste, n'au mai avut cu ce sĕ-şĭ pune o clocă. Apoi las'o în pace, de nu-i făceau primirĭ ca unui

tor față cu Pallade în consiliul de miniștri,

„Adevěrul“ publică o convorbire, ce a avut'o un redactor al sěu c'un fruntaș liberal. Acesta a afirmat, că retragerea ministrului de finance, s'a făcut în înțelegere cu d-l Sturdza și că mai târḑiu Pallade își va reocupa postul.

„Epoca“ e informată, că cestiunea zahărului n'are nicĭ o legătură cu demisiunea lui Pallade, că acesta represintă o grupare, care cere remaniarea ministeriului și că retragerea sa implică în sine o crisă ministerială, care va isbucni în consfătuirea majorităților.

Unii mai cred, că se va face o remaniere a cabinetului și că ar fi vorba de întrarea în cabinet a d-lor Ferechide (esterne), Lascar (interne séu domenii) și Costinescu (finance).

Ioan Heliade Rădulescu.

E un veac astăḑĭ, de când apărù pe lume, în vechia cetate domnéscă Tîrgoviște, un luceafĕr al nemului, copilul lui Ilie Rădulescu, căpitan de poteră.

Nu mĕ încumet sĕ dau o icónă a vieței lui Heliade: viéța lui a fost prea încărcată de fapte, carĭ interesézä nemul, încât ea se amestecă cu istoria deșteptării naționale și umple o parte însemnată a vécului trecut. Dau aicĭ numai o scurtă schiță și câte-va impresii.

Fie-care din noi este ceea-ce l'a făcut natura și mediul unde șĭ-a petrecut copilăria și tinereța. Pentru Heliade, mediul a fost sĕrac, natura însĕ fórte darnică.

O organisare cerebrală excepțional de fericită este nota caracteristică a omului cu care se mândresce țéra. Mintea lui, fără de astêmpĕr, căuta în tóte părțile impresii, le combina repede în laboratorul creerilor și le transmitea așa cum vrea dênsul, în prosă orĭ în versurĭ, la o sumedenie de admiratorĭ, carĭ așteptau dela Heliade hrana intelectuală. Și în acest organism fericit, funcționa cu putere celula românéscă.

Părinții îl dau la șcóla grecéscă din localitate — singura șcólă din Tîrgoviște (șcólă românéscă nu era pe nicăirĭ în țéră.) Băiatul însĕ nu simte nicĭ o plăcere pentru cartea grecéscă și uresce pe dascălul grec; în loc de a-se duce la șcólă, el se ascundea în podul casei, unde învĕța singur sĕ citéscă după „Alexandrie“, ér când era dus cu sila la dascăl, făcea numai posne grecului, până-ce a fost gonit din șcólă. Amărît, că nu póte sĕ facă om cu carte din Heliade, tată-sĕu îl dă la o lipscănie, ca sĕ învețe practica negoțului. Nicĭ aicĭ nu putù sĕ stea băiatul; pierḑênd vremea numai cu cetitul, nu se interesa de loc de mușterii, ér când trebuia sĕ le desfacă marfa, le spunea, că e próstă și nu face atâtea parale. Stăpânu-sĕu, deși rudă, îi trase o sfântă de bătaie și îl goni din prăvălie.

Vĕḑênd, că nicĭ cu negustoria n'o scóte la cale, părinții se hotăresc sĕ-i facă pe poftă și îl duc la șcóla românéscă din Bucurescĭ, unde fusese așeḑat ca încercare Gheorge Lazar de câțĭ-va boerĭ, fermecațĭ de entusiasmul dascălului din Ardeal.

Aci își găsesce Heliade atmosfera prielnică sufletului sĕu. Cu o lăcomie, ce nu se mai sătura, tînĕrul învață tot ce putea sĕ-i arate Lazăr, se entusiasméză de frumusețea graiului românesc, se convinge, că în limba nóstră se póte propune orĭ-ce sciință, fie gramatică, fie matematică, fie chiar filosofie, și succede dascălului sĕu în chiliele dela sfântu Sava, când Lazar bolnav se întórce la satul sĕu din Ardeal pentru a închide ochii în mijlocul familiei.

De acum puterea de muncă a lui Heliade se manifestă cu o îmbelșugare uimitóre și se rĕspândesce pe o suprafață fórte întinsă în tóte direcțiile cugetării omenescĭ. Prin muncă, Heliade cuceresce mintea și inima contimporanilor sĕĭ, urcă repede înălțimile literare și politice și domină cugetarea românéscă.

Pe urmasul entusiast al lui Lazăr, îl întêlnim autor și traducĕtor de cărțĭ didactice[1]), popularisător al scrierilor literaților strĕinĭ[2]), un puternic prosator, semnalându-se în tóte genurile literare cum și în propaganda ideilor naționale, pentru a interesa Europa de poporul român și pentru a scăpa țéra de protectoratul rusesc, un poet ce înfruntă dificultățile artei și se plimbă ca un maestru prin grădina muselor, oferindu-ne in periodicile sale[3]) modele strĕine și lucrărĭ originale în tóte manifestările genului liric și celui epic, delectându-ne cu fabula și mișcându-ne cu satira.

Participarea sa energică în lupta sa politică de pe acele vremurĭ, când se plătea cu viéța actele de îndrăsnélă, l'a ridicat, în 1848, la locotenența domnéscă.

După ce mișcarea revoluționară a fost năbușită de ocupațiunea ruséscă și turcéscă, Heliade apucă, împreună cu alțĭ patrioțĭ, drumul dureros al exilului, fără a părăsi însĕ ceea-ce el numea o datorie sfântă, munca pentru țéră. In cei 11 anĭ de pribegie, el a servit causa patriei, prin colaborațiune în gazetele strĕine, prin memorii adresate cabinetelor europene, prin broșurĭ asupra situațiunii și aspirațiunilor Românilor.*) Ér când politica îi mai da rĕgas, el continua, la Paris orĭ în insula Chio, studiile sale istorice și literare și îmbogăția publicistica națională cu diverse scrierĭ, ce interesau cugetarea românéscă.

Când se întórse în țéră, la 1859, Heliade cu o nouă vigóre reluà activitatea sa literară și politică în mijlocul atâtor admiratorĭ, carĭ se mândreau de a fi primițĭ în intimitatea lui.

Acéstă activitate l'a dus pe vechiul profesor în Eforia șcólelor, pe reformatorul limbei și creatorul unui nou sistem ortografic, în Academia română, pe adversarul politicei dictatoriale a lui Cuza-Vodă în parlament.

După o muncă atât de variată și estra-ordinar de abundentă, în tóte genurile poesiei și ale prosei, după ce deșteptase consciința de neam în conaționalii sĕi și urcase pe culmile gândirii mințile setóse de lumină, bĕtrânul se stinse în vîrstă de 70 anĭ, mulțumind lui Dumneḑeu, că vede țera lui mărită prin unire, scăpată de vijeliile Nordului prin întemeiarea dinastiei de Hohenzollern și mergênd înainte pe căile civilisațiunei.

Acesta a fost omul căruia generația trecută recunoscĕtóre pentru serviciile aduse limbei și cugetărei românescĭ, pentru puternica lui propagandă literară, pe nisce vremurĭ de întunerec al minței și chiar al consciinței naționale, i-a dat numele de părinte al literaturei române ér națiunea i-a ridicat, chiar pe locul unde Heliade a continuat cu credință misiunea lui Lazăr, o statuă de marmoră.

Dér monumentul cel mai trainic și l'a ridicat însușĭ Heliade prin vasta lui activitate. Tineretul din șcólă rĕmâne în admirațiune pentru lupta lui Heliade în contra slavonismelor, ce ne copleșeau limba și pentru modelele literare din acéstă epocă de regenerare mintală.

In acéstă admirațiune, ce se eternisézä prin șcólă, stă rĕsplata acestei mărețe figurĭ din vécul al XIX.

Laurian.

[1]) Gramatica română. — Prescurtare de gramatica limbei Română-Italiană. — Paralelism între limba română și italiană. — Vocabular de vorbe streine în limba română — Biblia sacră. — Prescurtare din Istoria Românilor. — Abecedar. — Lectura sĕu lecțiunĭ preparatorii. — Curs de poesie generală. — Aritmetică.

[2]) Lamartine, Voltaire, Molière, Dumas, Chateaubriand; Guizot, Lord Byron, Dante Alighieri, Torquato Tasso, Cervantes, etc.

[3]) Curierul român (1828—1848); — Gazeta Teatrului (1836); — Curierul de Ambe Sexe (1836—1848);—Equilibru între antitese (1859—1869).

*) Memorii justificative a revoluțiunii române dela 1848, adresate Austriei, Franciei, Prusiei și Turciei (Paris, 1851); — Suvenirile și impresiunile unui proscris (Paris, 1850): Protectoratul Țarului (Paris, 1850); — O Dacie cazacă și o Românie Turco-filă (Paris, 1851).

Sprijinirea pressei române.

Am vorbit altă-dată în colónele ḑiarului nostru despre indolența publicului român întru sprijinirea pressei române.

Scriitorul acestor rêndurĭ a avut ocasiunea a-se convinge, că în multe părțĭ locuite de Românĭ, nu se vede cu anii întregĭ un singur numĕr dintr'o gazetă românéscă.

In schimb însĕ aprópe fie-care preot român este abonat la vr'un ḑiar șovinist maghiar, care numai bine nu vorbesce despre nemul românesc.

In comitatul Solnoc-Dobâca am constatat afară de acésta un lucru, care constitue o nedreptate strigătóre la cer, contra căreia ar trebui sĕ protesteze membrii românĭ în congregația comitatului.

In acel comitat, unde populația covîrșitóre românéscă contribue cu 1% la fondurile „Kulturegyletului“ și unde pe vremea lui Banffy, de tristă amintire, s'a ridicat în Deșiŭ un teatru maghiar în bună parte din gologanii populației române, se practică pe-o scară întinsă promovarea literaturei maghiare cu banĭ românescĭ.

Comitatul își are organul sĕu oficial numit „Szolnok-Doboka“, care se dă cu un preț destul de mare (5 fl.), considerând, că apare numai odată pe sĕptĕmână și fie-care comună este obligată a-l abona din lada satului.

Afară de acésta, cu ocasiunea mileniului s'au scos cărțĭ comemorative, impuse a fi cumpĕrate din oficiu și se scóte monografia comitatului, din care până acuma au eșit 4 tomurĭ (fie-care tom 8 coróne), pe care de asemenea sunt obligate tóte comunele a-o cumpĕra.

Și ca culme a derisiunei și batjocurei, în aceste cărțĭ, carĭ își mulțumesc apariția lor numai contribuirilor făcute din sudorile Românilor, nicĭ nu se vorbesce măcar în ton respectuos de poporul român, ér încât privesce istoria, de sine se înțelege, că este expusă după teoria șovinistă a lui Réthy, adecă, că de Românĭ în părțile acestea nicĭ nu se pomenia înainte de secolul XII. Așa într'o carte comemorativă apărută cu ocasiunea mileniului se află următórele cuvinte: „Ceea-ce scrie Anonymul despre luptele Maghiarilor avute cu principii vlachĭ din Ardeal — sunt poveștĭ și fantasii din secolul XII, când lumea nu sciea nimic despre amĕnuntele ocupării Transilvaniei și

---

ghinărariu. O așteptau tot cu glonțu în pușcă. Într'o sĕptĕmână ciur i-au făcut pielea.

Vĕḑênd, că vecinii nu glumesc, a început a mirosi prin alte locurĭ după câte ceva de dulce. Așa a ajuns odată în cănțălărie, unde de regulă nu era nimenĭ, s'a suit pe masa de scris, a mirosit prin glaja cu cernélă, a luat puiețele de-arĕndul și unde a aflat ceva bucătură, iute i-a făcut sfîrșitul.

Cirică a observat, că rostul lucrurilor se schimbă și a raportat îndată, ca nu cumva sĕ cadă în vină, ḑicênd însĕ, că și rachiul de prin glăjuță tot cățéua îl bea.

Cu cățéua se începe o nouă eră în istoria cănțălăriei. Când nu era nimenĭ, cățeaua trebuia sĕ fie în canțălărie. Nu-țĭ mai puteai face o rugare, un pășuș, că nu te puteai apropia de cănțălărie. Sărea la tine, și-țĭ părea bine, când îțĭ jertfiai ciórecii și scăpai cel puțin cu pulpile întregĭ. Comitetu venea la ședințe cu furcóie, sape și alte instrumente, că era a dracului de colțĭ.

Fără aceștĭ patru, nu'țĭ poțĭ închipui cănțălăria nóstră. Dintre toțĭ însĕ cățéua se bucura de cele mai multe simpatii, pentru-că se deosebia radical de ceilalțĭ, anume: îi plăcea ordinea și nu-i plăcea glaja.

Diminéța cățeaua era cea dintâiu în picióre și mergea ață în cănțălărie, unde domnu notarăș durmia cu piciórele aninate pe un scaun de pe care s'a rĕsturnat cu capu pe podele și sta cu gura căscată, ca o știucă. Scriitorul era rĕsturnat pe partea cealaltă. Cum venea cățeaua în cănțălărie, lătra una", bună, semn că-i ḑiuă, sĕ se scóle, la ce notarășu sărea oblu în sus și înainte de a mai da cu apă pe ochĭ, se ducea la crîșmă, *sĕ-șĭ îmbete mintea.*

— „Trebue s'o îmbĕt, că decă nu, se duce dracului și eu rĕmân — nebun“.

După el eșia scriitorul, apoi venea Cirică, la aparință după poruncĭ, și apoi o mânau înainte.

Cu eșirea lor întra cățeaua în cănțalărie.

La ameḑĭ érășĭ se adunau toțĭ. Cățeua eșia. Domnu notarăș scotea glaja cu silvoriu, un păhăroiŭ, o bucată de pâne, le punea pe masă și începeau disputa.

Ba că până în America sunt atâția kilometri, ba că-s mai puținĭ, ér bietul Cirică sta lângă ei și se uita cu ochĭ lacomĭ la păharul plin, făcênd și el cu capul și afirmativ și negativ. Cățeua se uita din prag bătênd cu códa în drépta și stânga, Domnu notarăș umplea păharul, îl punea înaintea scriitorului și gesticulau mai departe. Toțĭ erau în picióre.

Cirică își băga mâna pe dedesuptul gesturilor. lua repede paharul, îi da vênt și-l punea gol pe masă, rîḑênd și mestecându-se și el în dispută, fără a înțelege ceva. Acum nu sciau care a beut.

— Tu ai bĕut mĕ?

— Eu nu, póte tu.

Cirică stringea numai din ochĭ și zîmbea. Când scoteau darea, de-a dragul sĕ fi fost cu ei. Era Bobotéză lor. Mergeau tómna, când ferbeau ómenii rachiul cel de prune, apoi dela a ḑecea gazdă încolo nu mai puteau merge. Numai Cirică mai avea atâta putere, cât sĕ ducă zălógele pentru dare până la crîșmă, unde pentru 3—4 zloțĭ le lăsa zălog. Diminéța le scotea apoi Domnu notarăș....

Astăḑĭ n'a mai rĕmas nimenĭ din toțĭ aceștia. Toțĭ dorm sub câte o cruce de lemn putredă, dér ómenii le păstrézä încă pomenirea. Cățeaua a luptat mai mult, dér i-s'au mai scurtat și ei umbletele, căcĭ notarul ăsta nou e om de masă și sgârcit.

Inainte de ce i-s'a închis ușa cănțălăriei pentru tot-déuna, a rĕsbunat cumplit vremile de aur, dér nu le-a putut readuce.

Cum ḑic, notariul ăsta nou e om sgârcit, vrea sĕ-șĭ facă avere, umblă îmbrăcat rĕu, cu o căciulă roșie, unsurósă.

Pe căciula acésta a pus cățéua odată brânca, când notarul a eșit afară. S'a suit pe pat, a luat'o din cuiŭ și—petece a făcut'o.

Pentru fapta acésta vecinul ca sĕ nu-l pîrască domnu notariŭ, i-a dat glonț.

Așa s'a sfîrșit și ultimul din personalul de odinióră al cănțălăriei.

Max.

umplea golul acesta cu iscodirea de lupte, carî n'au esistat“.

Faţă cu anomalia sprijinirei pressei şi a literaturei maghiare cu banî dela Românî, trebue sĕ protestăm, ér bărbaţii iubitorî de neam din acele părţî sĕ-şî aducă aminte, că pe calea acésta se prepară încetul cu încetul desnaţionalisarea nóstră şi sĕ-şî facă datoria sprijinind pressa şi literatura românéscă. *L.*

SCIRILE DILEI.

12 (25) Ianuarie.

Serbarea unirii principatelor. In 24 Ianuarie st. v. este aniversarea unirei Principatelor române. „Liga culturală“ din Bucurescî a hotărît sĕ serbeze acéstă însemnată ḑi cu mare solemnitate. In scopul acesta au început deja sĕ se facă cele mai estinse pregătirî.

Fundaţiunea „Dimitrie Muntean“. Subjudele regesc în pensiune *Dimitrie Muntean*, înmormêntat Marţî în cimiteriul bisericei gr.-catolice din Sibiiu, a lăsat spre scopurî culturale şi de binefacere *20 mii cor.* Din acéstă sumă *4 mii* de coróne a testat bisericei din Brad (lângă Sibiiu), *4 mii* şcólei de acolo, ér restul de *12 mii* ca fond de stipendii pentru meseriaşii românî, avênd sĕ fie preferiţî la distribuirea stipendiilor cei din Munţii-Apusenî.

„Blăşenii şi craniul lui Petőfi“. *„Budapesti Hirlap“* publică sub titlul acesta o notiţă, în care-şî esprimă satisfacţia cu privire la *„neesceptionabila lealitate“* cu care blăşenii (Metropolit, Consistor şi corp profesoral) au pus la disposiţia societăţii-Petőfi pretinsul craniu al vestitului poet maghiar spre cercetare în institutul antropologic din Budapesta. Doi dintre profesori (Oct. Bonfiniu şi Ambr. Cheţianu) şi directorul gimnasial (Iosif Hossu) auḑdus craniul la Budapesta, evitând orî-ce sensaţie. Dér, ḑice numita fóie, s'a aflat un ḑiar din „capitală“ („Magyarság“), care a *insultat* pe blăşenî, afirmând că au dus la Budapesta un craniu *falsificat.* Delegaţia blăşiană luând asupră-şî ofensa, a făcut o declaraţie prin d-l prof. Cheţianu şi a publicat'o în „Bud. Hirlap“. In declaraţia acésta se spune, că după „Magyarság“ unei părţî a maxilei superióre i-s'a dat prin ciselare o formă nefiréscă, ca positura dintelui canin sĕ fie presentată pe cale măestrită drept semnul cel mai caracteristic al craniului lui Petőfi. D-l Cheţianu a rugat pe Dr. Török sĕ declare, că el n'a făcut declaraţia acésta corespondentului dela „Magyarság“ Dr. Török a spus numai atât, că golul ce se vede deasupra dintelui canin stâng este o răsătură măestrită. Dr. Török a mai declarat, că n'a ḑis, că ciselarea e *intenţionată*, prin urmare nu póte fi vorba despre vr'o înşelăciune séu mistificare intenţionată. — Vorba aceea: fă bine ş'aşteptă rĕu.

Óspeţii Ţarului Din Petersburg se vestesce, că după scirile rĕspândite în cercurile curţii, călĕtoria Regelui italian *Victor Emanuel* la Petersburg este definitiv hotărîtă. Regele va sosi la Petersburg în luna Maiu. — Fóia bulgară *„Vecerna Posta“* scrie, că principele bulgar Ferdinan n'a renunţat la ideia de a face o visită curţii imperiale rusescî, şi în Martie a. c. va sosi la Petersburg.

Fasiunile asupra datoriilor întabulate pe case orî moşii. Cei-ce plătesc interesele pentru datorii, séu rente întabulate pe case şi pămênturî ale lor, dobêndesc un scăḑĕmênt al dării suplementare, adecă al aruncului după darea de casă şi pămênt, décă fac în timpul prescris de lege fasiunile lor asupra acestor datorii întabulate. Fasiunile se pot face până la ***31 Ianuarie st. n.*** 1902 pe blanchete, ce se capĕtă la tóte primăriile (antistiile) comunale şi se pot preda în decursul órelor de oficiu provĕḑute cu datele şi cu subscrierea de lipsă. La cas de bólă séu ivindu-se altă piedecă, din pricina căreia cine-va n'a putut preda la timp fasiunea sa, celui împiedecat îi stă în drept a face o *cerere de justificare*, arătând causele, pentru care a fost împiedecat şi înaintând fasiunea datoriilor sale pe imobile încă până la *15 Februarie n. c.*, tot la primăriile comunale şi la perceptoratele orăşenescî. *Cel-ce n'a înaintat fasiunea sa până la 31 Ian. n., séu n'a justificat întârḑierea ei până la 15 Februarie stil nou 1902, pierde avantagiul,* ce i-l dă legea pe acest an, adecă nu i-se mai scade nimic din darea suplementară (aruncul) după casă şi pămênt.

Petrecerea poporală din Braşovul vechiŭ. In séra de 19 Ianuarie st. n. corul bisericei române gr. or. din Braşovul-vechiŭ a dat o producţiune împreunată cu petrecere poporală în sala hotelului „Central nr. 1“ din localitate. Programul a fost variat şi bine esecutat. Corul de dame, de bărbaţî şi cel mixt sub abila conducere a d-lui N. *Oancea* jun. au fost mult aplaudate, ba unele bucăţî au trebuit sĕ le repete, cacî aplausele nu mai voiau sĕ înceteze. D-şóra Maria *Jaliu* s'a distins prin declamarea poesiei „Césul rĕu“ de V. Alexandri. De asemenea s'au achitat destul de bine şi d-l I. *Aldea* (Din isprăvile lui Păcală) şi I. *Tampa* (Patronul Ţiganului) de declamaţiunile lor. Atracţia principală a seratei a format'o însĕ *„Nunta Ţĕrănéscă“* de V. Alexandri jucată de următórele persóne, d-nii *D. Tampa, D. Jaliu, C. Voicu, D. Puiu, V. Şincan, I. Onea* şi de d-şóra *M. Florea.* — D-l Jaliu, în special, a jucat rolul lui Chir Gaitanis Loghiotatos cu un succes neobicînuit la un diletant. De asemenea relevăm pe d-l Voicu (Moş-Trohin) şi pe d-şóra M. *Florea.* — După producţiune a urmat *„Căluşerul“* şi *„Bătuta“* esecutate cu multă precisiune de 13 tinerî voinicî. S'a încins pe urmă o horă monstră românéscă la care am luat cu toţii parte. Sala abia putea cuprinde numĕrosul public, ce venise sĕ asiste la petrecere. Venitul era destinat pentru fondul corului dela biserica Sf. Adormirî din Braşovul-vechiŭ. Intre cei presenţî am remarcat pe părintele Iosif *Maximilian* din Braşovul-vechiŭ şi Ioan *Maximilian* din Stupinî, pe d-l căpitan *Popa*, d-l N. *Eremias* etc. Petrecerea a fost onorată şi prin presenţa d-lui T. *Nica* din Bucurescî.

In scopul protegierei industriei din patrie, directorul superior r. u. al învĕţămêntului industrial prin ordinul sĕu Nr. 2392 din 12 Novem. 1901 a dispus, ca şcóla specială de industrie de lemn a statului, din Braşov, sĕ dea îndrumărî atât publicului cumpĕrător, cât şi industriaşilor interesaţî cu privire la articolii industrialî din patrie capabilî de concurenţă. Conform acestui ordin atât publicul cumpĕrător, cât şi industriaşii interesaţî pot căpĕta orî-ce informaţiunî gratuite relativ la articolii industrialî capabilî de concurenţă din patrie, în cancelaria şefului de atelier al şcólei speciale de industrie de lemn a statului, din Braşov; în specialitatea *mobilărei locuinţelor* sĕ pun la disposiţiunea publicului cumpĕrător şi industriaşilor interesaţî colecţiunile de modele, de desemnurî şi la dorinţă se pregătesc şi planurile de desemnurî corĕspunḑĕtóre.

Berăria „Gambrinus“ din Bucurescî şi Caragiale. Cetitorii noştri vor fi curioşî a sci, cum de aducem numele cunoscutului scriitor român şi amic al nostru *I. L. Caragiale* în legătură cu berăria Gambrinus“? Anunciul de pe pagina a 8-a le va da deslușirea, că în acésta berărie de lângă Teatrul Naţional, s'a întrodus escelenta *bere de Azuga* şi că întreg stabilimentul este pus sub direcţiunea d-lui Caragiale, devenind astfel un deosebit punct de atracţiune pentru Românii de pretutindenî, carî visitéză capitala României.

Economiile lui Victor Emanuel. Corespondentul din Roma al ḑiarului *„Giornale di Sicilia“* publică o scire sensaţională despre spiritul de economie al regelui Italiei. Din isvor pe deplin acreditat numitul corespondent află, că *Victor Emanuel* are de gând sĕ realiseze declaraţia, ce a făcut'o cu ocasiunea urcării pe tron, adecă *sĕ reducă lista sa civilă cu 8 milióne lire.* Tóte bunurile a căror susţinere costă pe stat marî cheltuelî, *vré sĕ le redea statului.* Acestea sunt: *Villa Favorita,* din Palermo, proprietăţile din Sicola şi Carditello, palatul regal din Neapol, proprietăţile din Apuglia, palatele şi bazilicele, palatul regal din Caserta şi castelele din Tombolo şi Sanrossore. Probabil, că va mai reda statului şi palaturile din Milano şi Monza şi va reduce personalul curţii şi al cancelariei militare. In urma acésta curtea ar reduce cheltuelile cu 8 milióne lire, ceea-ce corĕspunde reducerei listei civile. — Nobil şi generos monarch!

Un mare incendiu în Budapesta. Mercurî nóptea a isbucnit un foc la móra de vapor numită *„Concordia“* din strada Soroksár. A ars tótă móra, un colos de edificiu cu 5 etaje, de o lungime de 100 de metri, împreună cu tóte bucatele şi făina ce se găsia într'însa. Pompierii n'au putut stinge nimic şi s'au mărginit la lucrările de localisare, adecă de a împiedica, ca focul sĕ nu se întindă la alte case. Mai mulţî pompierî au fost rănitî, ér unul dintre muncitorii dela móră a căḑut în jăratec şi a ars de viu.

O căsĕtorie prin cărţî postale ilustrate. E de necreḑut, dér aşa ne asigură „Revista ilustrată a cărţei postale“, care apare la Nancy, în Franţa. Ceea-ce e mai curios e, că acea căsĕtorie — după cum spune numita revistă — s'a făcut între un tînĕr frances din Nancy şi o Româncă din România. Tinerii soţî au făcut cunoscinţa prin cărţî postale ilustrate cu portretul lor. A urmat apoi o corespondenţă sentimentală, până-ce tînĕrul frances a plecat din Franţa şi a venit în ţéra Carmen Sylvei, unde s'a cununat cu încântătórea lui corespondentă. Fericirea lor — ḑice revista francesă — se datoresce cărţei postale ilustrate.

Forţa asociaţiunii. „Societatea St. Iosif“ din Klagenfurt, înfiinţată acum 7 anî cu scop d'a tipări cărţî folositóre din punctul de vedere moral şi sciinţific, a împărţit membrilor ei 5 cărţî voluminóse elegant imprimate şi legate, pe preţul de 1 florin. O carte de acelea tipărită numai pentru un singur om ar fi costat 300 fl. Societatea nevoind însĕ sĕ facă câştig cu cărţile, le dă cu atât, pe cât îi vin ei şi astfel póte oferi membrilor ei cincî cărţî numai cu un florin. Acest esemplu este instructiv şi pentru cei carî vor sĕ se asocieze în alte ramurî ale vieţei economice.

Musica orăşenéscă va da Duminecă în 26 Ianuarie un concert în hotel Europa sub conducerea capelmaistrului M. Krause Programul este fórte variat şi conţine şi piesa românéscă: „Regina serbării“, polcă românéscă de Brandner. Intrarea 60 b. Inceputul la órele 8 séra.

Cura băilor de buruenî depurative „Dinşoreanu“ Ploescî. Cu acéstă cură uşóră de aplicat şi de urmat se póte restabili orî-ce suferind, de orî-ce bólă, în orî-ce timp al anului, fără témă de rĕcélă. La bólele de cancer, tuberculosă, epilepsie, hemoroide, paralisie totală séu parţială, hemiplegie, etc. fac angajamente garantate pentru restabilirea sănĕtăţii. Cei carî se pot acomoda în locuinţa lor, se pot curarisi singurî acasă, după o instrucţie specială bólei cerută de suferind. Consultul prin corespondenţă fără instrucţie e gratuit, asemenea e gratuită şi instrucţia pentru cei ce vor dovedi, că sunt sĕracî fără mijlóce. La casurî grave, unde mórtea ar amenința viéţa, şi medicina nu mai póte da ajutorul dorit, pentru salvarea celui în pericol mĕ póte chema orî-cine telegrafic. *Dinşoreanu,* physiolog-hidropat.

Resultatul cercetărilor scienţifice este balsam pentru suferinţe, căcî adese-orî pune omenirea în posesia unei comorî preţióse, care o scapă de durerî şi chinurî. Un astfel de resultat al cercetărilor este şi împrejurarea, că esistă şi pentru cei ce sufer de şoldină şi reumatism un astfel de mijloc. Adese-orî pacienţî de reumatism folosesc 10—15 anî diferite băi, fără ca sĕ scape de durerî. Suferinḑilor şi orî cărui om este important a sci, că esistă un mijloc, care vindecă cu siguranţă asemenea bóle durerióse, căcî declaraţiile autorităţilor medicale şi miile de adrese de mulţumită pe care orî cine le póte vedea, dovedesc fără îndoélă, că alifia lui Zoltan este un astfel de mijloc. Producĕtorul acestui mijloc este farmacistul Béla Zoltan, din a cărui farmacie (colţul dela Sétatér Szabadságtér) în Budapesta orî şi cine îşî póte procura alifia în borcane de sticlă.

Ţĕrane, légă banul cu şépte aţe!

O revistă economică săséscă scrie următórele:

Ţĕranul nostru geme sub greutatea dărilor, pe care trebue sĕ le plătéscă statului. Dér s'a gândit óre cineva, că decât dările statului şi ale comitatului mult mai grele sunt acele dărî, pe carî şi-le impune fiecare şieşî.

In mai multe rêndurî s'a arătat în acest ḑiar, cum cheltuelile de prisos, ce se fac cu tutunul şi beutura, îi ruinéză pe mulţî ţĕranî.

Către cheltuielile de până acuma, s'a mai adaogat în timpul din urmă una nóuă, cheltuiala cu loteria. Şi mai nainte erau ómenî, carî nădăjduiau a se îmbogăţi dintr'odată, dér cu „loteria“ cea mică totuşî nu mulţî se ocupau.

De când s'a întrodus însĕ aşa numita loterie de clasă, mulţî cred, că s'au schimbat lucrurile, căcî dór stă scris negru pe alb în anunţurile, ce ni-se trimit ḑilnic de către bancherii din Budapesta, că probabilitatea câştigului stă în raport ca 1 : 2. Apoi, iubitul meu ţĕran, şi la jocul de cărţî tot proporţia asta este şi totuşî câţî nu şi-au perdut tótă averea în cărţî!

Saşii noştri cheltuiesc pe an mii de florinî cu loteria de clasă, numai pentru-ca câţî-va acţionarî jidovî din Budapesta sĕ capete dividende grase. Décă ar veni cineva cu propunerea, ca sĕ plătéscă sumele acestea pentru scopurî de binefacere, cu toţii ar protesta din tóte puterile. De aceea sĕ se gândéscă bine fie-care şi sĕ facă socotela, cât de mică este probabilitatea câştigului, şi atuncî de bună sémă îşî va lega banul cu şépte aţe şi de sigur nu-l va da, ca sĕ îmbogăţéscă cu el jidovii din Pesta.

Ceea-ce fóia săséscă spune la adresa ţĕranilor saşî, se póte spune fórte bine şi la adresa ţĕranilor românî. De aceea fiă-care sĕ se feréscă de ispitele loteriei!

Dascălul Vasilie Mureşian †

Năsĕud, Ianuarie 1902.

Încă unul din bĕtrânii dascălî ai némului nostru românesc, s'a stins, lăsând în urmă-i gol şi durere adêncă.

Lunî, 31 Decembrie 1901, la órele 9¼ diminéţa, *Vasile Mureşian*, învĕţător normal emeritat, îmbĕtrânit pe terenul instrucţiunei şi educaţiunei poporale, a trecut, după lungî şi grele suferinţe la odihna de vecî.

Şcóla românéscă elementară poporală perde prin mórtea lui Vasilie Mureşian, pe un adevĕrat apostol al sĕu, care peste patru decenii a muncit muncă rodnică în brazda grea şi spinósă a cultivării şi luminării poporului, ér familia sa mult preţuită şi numĕroşii sĕi consângenî, perd un părinte vrednic, adevĕrat cap de familie şi conducĕtor, care póte servi de model orî-cărei familii românescî.

Om din mare şi nobil ném; din némul vestit al *Mureşenilor*, înzestrat de natură cu o inimă bună, cu simţĕminte calde şi cu o practică şi prevedere caracteristică lui, ne-am fost obicînuit a-l sci pe venerabilul bĕtrân vecînic între noi, cu sufletu-i nobil, cu mintea şi raţiunea pururea tréză şi, deşi ajuns în adêncî şi estreme marginî ale vieţiî omenescî, — căcî numĕra 95 anî, — şi, deşi

cădut la pat de anī îndelungaţī, familia şi consêngenii sĕī ar fi dorit sĕ-l vaḑă mereu în mijlocul lor, cu faţa-i simpatică, cu privirea-i dulce, încunjurat de iubirea şi dragostea tuturora.

În ceea-ce privesc meritele ce regretatul Vasile Mureşian le are pentru şcólă şi neam, las sĕ urmeze aci în scurte linii o mică schiţă biografică, apărută încă în an. 1886, în „Convorbirī pedagogice“, de I. Pop Reteganul, fostul sĕu discipul recunoscĕtor.

Vasilie Mureşiau s'a născut în 8 April 1807, în comuna grăniţăréscă Mocod, din fostul district al Năsĕudului, din părinţī economī.

Tatăl sĕu Ioan şi mamă-sa Ana, ómenī vrednicī şi cu stare bună, s'au silit sĕ dea fiului lor o crescere potrivită talentului sĕu natural şi inclinaţiunilor sale către carte. Decī încă la etatea de 12 anī micul lor Vasilie fù trimis în şcóla militară din Năsĕud, unde petrecù 9 anī, păna în Octombrie 1828, distingêndu-se ca cel mai de frunte dintre toţī eleviī.

Actele aflătóre în archiva şcólei normale elementare din Năsĕud, dovedesc purtarea exemplară şi silinţa la învĕţătură a tînĕrului de atuncia, Vasilie Mureşiau.

După un serviciu de 3 lunī ca soldat, fù trimis pe spesele statului, cu un ajutor de 3 flor. lunar, ca sĕ studieze cursul pedagogic din Kezdi-Vásárhely, pe care-l absolvà la 1830. După terminarea acestui curs fù numit de către comanda militară din Sibiiu, învĕţător adjunct la institutul militar din Năsĕud, al căruia elev fusese mai 'nainte. Aci desvoltà dênsul o activitate mare pe terenul instrucţiunei.

Majorul Leon Pop, tatăl locotenentului mareşal Leonida baron de Pop, tot mereu îndemna pe tînĕrul şi bravul învĕţător adjunct Vasilie Mureşian, sĕ între din nou în serviciul armatei, la ce dênsul sĕ şi îndupleca. Insĕ pe când îşī înaintà cererea de primire către generalul de brigadă Galbrun, acesta-i rĕspunse: „Wir brauchen auch im Lehrfache tüchtige Leute“.

Decī Vasilie Mureşiau rĕmase şi mai departe învĕţător adjunct în Năsĕud până la 1838, când fù numit ca învĕţător la şcóla elementară din Telciū, unde stătù 7 anī, până la 1845, când fù trimis la şcóla elementară din Sângeorgiul-român, care în împrejurările triste prin carī trecea atuncia, avea lipsă de o putere didactică bine apreciată şi probată, după cum dĕduse dovedī Vasilie Mureşian. În comuna Sângeorgiul-român, unde iî succese în scurt timp a reorganisa şcóla de acolo, dându-i o direcţiune sĕnătósă, — îl aflà revoluţiunea din 1848.

În 1850 desfiinţându-se şcóla militară din Năsĕud, sĕ înfiinţà în locul ei actuala şcólă normală-primară, la ridicarea şi înflorirea căreia fù chemat şi Vasilie Mureşiau, servind şi aicī ca învĕţător 20 de anī, până la 1870.

Decī în decurs de peste 40 de anī, dela 1830—1870, neîntrerupt, Vasilie Mureşian şī-a dedicat viéţa sa întrégă binelui obştesc, muncind din greu şi cu rod la luminarea poporului nostru, eşind de sub îngrijirea lui părintéscă ḑeci de generaţiunī de tinerī, bine instruiţī, bine educaţī.

Între numĕroşiī sĕī elevī, în numĕr de preste 2.500, a fost şi Ioan Pop Reteganul, cunoscutul nostru dascal şi scriitor poporal, care étă ce ḑice despre învĕţăturile şi sfaturile primite dela fostul sĕu învĕţător normal de piă memorie Vasilie Mureşian, carī sfaturī şi învĕţăturī părintescī, se reduceau:

a) la diliginţă şi cruţare,

b) la curăţenie nefăţărită,

c) la iubirea de ordine şi a limbei şi a legei nóstre strămoşescī,

d) la încunjurarea certelor, a discordiei etc.

*

Étă dér bărbatul vrednic al némului nostru, care aprópe o jumĕtate de veac, cu cuvêntul şi cu fapta, a conlucrat la ridicarea nimbului cultural şi moral al populaţiunei din acest ţinut şi care, repet, póte servi de pildă viuă orī-cărui dascăl românesc, asemenea orī şi cărei familiī ca model de părinte şi crescĕtor.

Pe acesta bun şi neuitat părinte şi învĕţător al nostru, l'am condus cu multă pompă şi jele, Joi în 2 Ianuarie a. c., la vecînicul mormênt.

Invĕţătoriī dela şcóla normală din Năsĕud, şī-au ţinut de datorinţă, a-se presenta în corpore la jalnica familie a regretatului defunct, pentru a-şī esprima condolenţele, faţă de perderea ireparabilă, causată prin mórtea acestui venerabil bĕtrân, dascăl şi coleg al lor.

Inmormêntarea, la care a asistat întréga inteligenţă din Năsĕud şi public numĕros, a fost vrednică de numele bun şi preţuit a lui Vasile Mureşian şi impunătóre cu deosebire şi prin împrejurarea, că a asistat la înmormêntare şi corpul profesoral dela gimnasiul super. din loc cu tinerimea şcolară, ce avea în frunte-i steagul gimnasiului în doliu, asemenea şi corpul didactic dela şcóla normală de aicī cu elevii şcólei de băeţī şi a şcólei de fetiţe, la care şcólă fericitul Vasile Mureşian a servit cu mult zel şi abnegaţiune 20 de anī.

Acésta este în scurte cuvinte viéţa plină de fapte bune şi virtuţī pentru şcólă şi neam a veteranului dascăl Vasile Mureşian, a căruia scumpă amintire va fi vecīnic păstrată în sufletele nóstre.

Un dascăl.

Balul societăţii „Frăţia“.

Bucurescī, 6 Ian. v. 1902.

Domnule Redactor! Cu ocasiunea Sfintelor sĕrbătorī ale Crăciunului, societatea *„Frăţia“* a Românilor din Caţa, aflătorī în Bucurescī, a dat în sala băilor Eforiei un mare bal popular, sub patronagiul d-lui şi d-nei G. Comşa — bine cunoscutul comerciant berar originar tot din Caţa.

Resultatul a fost strălucit. Acésta se datoresce în prima linie activităţii nemărginite depusă de unii membri ai numitei societăţī. Ast-fel d-nii G. I. Comşa, G. I. Todor, Ion Lungu, Fraţii George şi Nic. Boeru, Ştefan Gavrilă, Urisĕ Bucur, Tănase Ursu, Sofronie Comşa, George Diacul şi alţii, al căror nume îmī scapă, n'au cruţat nicī banī, nicī ostenélă numai şi numai ca balul sĕ reuşéscă pe deplin. Şi, în adevĕr, speranţele lor n'au fost zadarnice. Munca depusă de ei a fost în deajuns rĕsplătită.

Se ḑice, că întrările în total au atins frumósa cifră de 1500 lei, din care cu siguranţă, — décă se vor scădé cheltuelile făcute cu acest bal — va rĕmâné un beneficiu curat de *vr'o miie de lei,* pe lângă care se mai adaogă încă şi frumósa sumă de banī, dăruită de d-nul şi d-na G. Comşa, carī de asemenea şi-au depus tótă silinţa, ca reuşita balului sĕ fie aşa de splendidă.

Dorim şi pe viitor aceleaşī succese harnicei societăţī „Frăţia“ care, graţie modului cum este încuragiată şi condusă, păşesce din progres în progres.

Un asistent.

Jocul cu nea.

Oraviţa, 6 Ian. 1902.

Timpul tomnatic şi frumos ne presenta până în ajunul sĕrbătorilor nóstre mai mult o lună de tómnă, decât de iérnă. Dér vorba veche: „néua tot n'au mâncat'o lupii“, căcī pe sĕrbătorī căḑù néuă în abondanţă, prielnică sĕmĕnăturilor şi spre bucuria copiilor.

În ḑiua de Bobotéză, după amiaḑī, mai mulţī învĕţăcei de diferite meserii, românī şi strĕinī, s'au adunat lângă popicăria unei ospĕtării, cu scop de a-se juca bătându-se cu nea. Un ofiţer de honvedī din loc, vĕḑênd jocul copiilor, i-a plăcut fórte mult; curiositatea însĕ l'a împins a esamina a cel teren şi aflându-l prea puţin corespunḑĕtor, i-a îndemnat ca sĕ-l urmeze spre a-i duce la un teren mai potrivit. Învĕţăceii toţī se învoiră şi-l urmară ca vre-o 3—400 de paşī, suind un deluţ până la o poiana deschisă. Aicī i-a instruat cum sĕ dea cu buşī de néuă fie-care, cum se păzéscă de loviturī fie-care şi în nea nicī unul se nu amestece pămênt orī petri. După aceea punêndu-i faţă 'n faţă la o distanţă recerută, le porunci, ca nicī unul sĕ nu calce graniţa dintre ei.

De toţī erau 11, şi anume erau 4 Românī, 6 Şvabī şi un Ungur. Ofiţerul de bună sémă a fost strĕin. Mare îi fù însĕ mirarea, când vĕdù pe cei 4 Românī, care erau în costum naţional, că-şī desbracă hainele cele călduróse şi sufulcându-şī mânecile, ca vara, se pun la locul lor. Şvabii cu Ungurul în numĕr de 7 se postară érăşī la locul lor. Ofiţerul şi mai cu un băiat de şcólă, ce l'a fost angajat ca sĕ însemne loviturile, se retraseră la o parte şi la ordinul dat, copiiī începură jocul cu néuă.

D-l ofiţer încântat de bucurie privesce la tragerile cu buşī şi controléză precaut pe însemnĕtor. Astfel după un joc de-aprópe o óră se comandă pace, se numĕră loviturile ambelor părţī în presenţa tuturor şi se constată, că Şvabii cu Ungurul toţī în numĕr de 7 au lovit pe Românī cu 38 de loviturī, ér Românii în numĕr de 4 au lovit pe Şvabī cu 89 de loviturī.

Învingĕtorii fură lăudaţī din partea d-lui ofiţer şi plecară cu toţii jos în oraş.

M.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 25 Ianuarie. Studenţii catolicī după şedinţa congresului au făcut ovaţiunī entusiaste episcopului Majlath şi conţilor Zichy er pe Horanszky şi Apponyi i-au huiduit. S'au făcut câte-va arestărī.

Bucurescī, 25 Ianuarie (órele 4.30) Proiectul de budget pe anul 1902—1903, ce se va presenta ḑilele acestea camerei, egaléză cheltuielile cu încasările cu suma de 215 milióne, ceea-ce în comparaţie cu actualul budget însemnéză o economie de $3^1/_2$ milióne.

Roma 24 Ianuarie. Se svonesce, că capii seminţiilor albane vor avé încurând în Italia conferenţă, în urma căreia vor adresa Sultanului un *ultimat*, cerênd independenţa administrativă a Albaniei. Décă Sultanul nu va acorda acéstă cerere, atuncī vor proclama de pretendent pe principele Kastriota.

NECROLOG. Subscrişii cu inima frântă de durere aducem la cunoştinţa tuturor rudeniilor, prietenilor şi cunoscuţilor noştri, trecerea la cele eterne a iubitului nostru frate şi cumnat **Ştefan Herţa**, absolvent al şcólei com. gr.-or. superióre din Braşov şi amploiat la „Casa de păstrare“ din Selişte, întêmplată Mercuri în 9 Ianuarie 1902 st. v. la orele $9^1/_2$ p. m., după o lungă şi mistuitóre bólă, în etate de 22 ani, împărtăşit fiind cu sfintele taine. Remăşiţele scumpului defunct se vor depune spre vecinică odichnă în cimitirul bisericei marī din loc, Sâmbătă în 12 Ianuarie. *Selişte,* în 10 Ianuarie 1902 st. v. Dumitru St. Herţa, Ioan St. Herţa, Paraschiva I. Nan născ. St. Herţa fraţī. Ioan Nan cumnat Ana I. Herţa născ. Lupaş şi Maria D. Herţa născ. Hăşigan cumnate.

Literatură.

„Castelul din Carpaţi“, roman din viéţa poporului român din Ardeal, de Jules *Verne*, tradus de d-l Dr. Victor *Onişor* cu o prefaţă de Dr. Eliă *Daianu* (Tiparul „Tipografia“ societate pe acţiunī Sibiiu). *Se află de vêndare la Tipografia „A. Mureşianu“ Braşov.* Esemplarul broşat edit. poporală *1 cor. 60*, broşat ed. de lux *2 cor 40* (plus 10 b. porto), legat *4 cor.* (plus 20 b. porto). O carte fórte interesantă, care n'ar trebui sĕ lipséscă de pe masa nicī unui Român.

Recompensele şi pedepsele în şcóla poporală, studiu pedagogic de *d. Daru*, cu un adaus, 64 pag. format mare. preţul 60 banī, sĕ póte procura dela Tipografia A. Mureşianu, precum şi dela autor şi din librariī.

Consemnarea contribuirilor

ca rĕscumpĕrare a felicitărilor de anul nou 1902. (Pentru Casa Naţională.)

Albini I., Zlatna, 3 cor., Aldea V., senator oraş., Sebeşul-Săsesc 2 cor., Badjura L., căpitan, Comarom 2 cor., Bajaşiu T. căpitan Comarom 1 cor., Banciu I., comerciant, Sĕlişte 2 cor.. Barbu S., contabil, Reghin 5 cor., Bàrdossy D., pr. locot., Orade 2 cor., Başiota B., jude reg. pens. Abrud 5 cor., Bercian L., redactor, Orăştie 2 cor. 4 b., Boneu V., prof. Brad, 1 cor. 40 b., Botezan P., comerc. Şermaşumare 2 cor., Bozgan Fl., adv., Caransebeş 2 cor., Bran Dr. Eug., adv., Teaca, 4 cor., Brumboiu M., paroch, Tohanul-vechiū 2 cor., Bunea A., secr. com. grănit., Sibiiu 2 coróne.

Cetăţian M. Reghin 5 cor., Chirca Ioan, vice-notar, Sĕlişte 2 cor., Cirlea M., notar public, Abrud 5 cor., Ciuta Dr. Demetriu, adv., Bistriţa 10 cor., Corbul I., Bistriţa, 2 cor., Cosma F., Peer Selagiu 1 cor., Coţioiu, R., Baia de Criş 5 cor., Csato Dr. L., cand. de adv. Cluşiū 3 cor., Dobrota Ilie, par. gr.-or. Poiana-Sibiului 2 cor., Domşa Vas., protopresb. Orăştie 2 cor., Dudulescu G., par. Miersig 5 cor., Fincu Vict., exact. cons. Sibiiu 2 cor., Furduiu R., protop. Câmpenī 4 cor., Gheţe Ioan, Năsĕud 5 cor., Grădinar N., comerc. Braşov 5 cor., Hango Gavril, preot ort. Gherla 1 cor., Herbay D., căpitan Comarom 2 cor., Herman Teodor, protopresb. Dej, 4 cor.

Isacu Dr. Aur., adv. Cluşiū 10 cor., Ittu Mih., silvicultor Sĕlişte 3 cor., Linul Dr. G., Bistriţa 5 cor., Login Dr. Dionisiu, Bistriţa 5 cor., Măcelariu Alex. 3 cor., Măcelariu Ilie 2 cor., Măcelariu I., proprietar Sângătin 5 cor., Major I., Blaşiū 2 cor., Marciac Dr. I., adv. Alba-Iulia 4 cor., Marinescu Gregoriū şi fiica sa Sabina, Lipova 2 cor., Mesaroş I., adv. Turda 2 cor., Mihaiu I., Orăştie 5 cor., Mocanu N., Braşov 2 cor., Moldovan Dr. Val., cand. de adv. Turda 2 cor., Moşoiu Ax., notar cerc. Bran 4 cor., Mosora D., înv. Sĕlişte 2 cor., Muciu-Urechia, oficial Sibiiu 4 cor., Mureşan Ax., ofic. la soc. C. F. Reşiţa 2 cor., Negruţiu Dr. E. F., medic Blaşiū 4 coróne.

Onciu C., Torontal-Ozora, 5 cor., Onişor Dr. V., adv. Bistriţa 2 cor., Onişor Miţi Victoria, soţ. de adv. Bistriţa 1 cor., Oprişa Dr. P., prof. Brad 1 cor., Oprişa Eugenia, soţie de prof. Brad 1 cor., Oprişa P. Eugenia şi Ioan Miron, Brad 3 cor., Papiu I., protop. Sibiiu 5 cor., Pĕcurariu Ion, prof., Năsĕud 2 cor., Pipoş Petru, jude de tablă î. p., Sibiiu 5 cor., Pletosu Greg., prof., Năsĕud 3 cor., Popescu A., comerc. Sibiiu 2 cor., Popescu L., preot Deda 2 cor., Pop Const., function. la „Albina“, Sibiiu 2 cor., Pop Dr. I., adv., Lugoş 5 cor., Pop Dr. Laurenţiu, adv., Abrud 10 cor., Puşcariu Dr. Sextil, Sibiiu 5 cor.

Radu N., forestier domin., Beiuş 2 cor., Rimbaş P., diacon şi contabil, Brad 2 cor., Roman N., preot gr.-or., Romoşel 2 cor., Scridon Dr. L., Bistriţa, 2 cor., Simonescu L., secr. metr., Sibiiu 3 cor., Simon Dr. L., adv., Ciacova 5 cor., Stoia I., înv., Orlat 1 cor., Stoica P., Satul-nou 1 cor., Stoica S., medic, Bran, 3 cor., Stoichiţa N., Hunedóra 2 cor., Teodorovits I., maior c. şi reg. î. r., Timişóra 5 cor., Togan N., adm. protop., Sibiiu 3 cor., Vior Stefan, oficiant î. p., Orşova 3 cor.

*

(Contribuirī întrate după 29 Decemvrie st. v. 1901): Ardelean C., Beiuş 1 cor., Barbu P., adv., Reghin 10 cor., Bologa Dr. V., dir. şcol., Sibiiu 3 cor., Borca d-şóra Iconica, Petrovoselo 3 cor., Brădicean M. Dr. jur., Sibiiu 2 cor., Buşiţa I., Beiuş 1 cor., Calbasa V., căpitan, Sibiiu 4 cor., Coltofean D., protopresb., Breţc 3 cor., Crăciunu R. L. Dr., Karlsbad 5 cor., Creţoescu C., funcţ. de bancă, Sebeşul-săsesc 2 cor., David A., preot, Sebeşul-săs. 2 cor., Dregan I., not. public, Sebeşul-săs. 2 cor., Dumbrava V., Beiuş 1 cor., Elekes Dr. I., medic, Sebeşul-săs. 2 cor., Fabian N., Beiuş 1 cor., Foltuţiu C., preot gr.-or., Fenereş 1 cor., Gerasim Dr. E., adv., Aiud 5 cor., Gligore I., not. cerc., Veneţia-inf. 1 cor., Gyelan I., Beiuş 1 cor., Harşianu Bas. P., adv.. Sibiiu 5 cor., Henteş Ioan, asesor. Sebeşul-săsesc 2 cor., Iepure I., Beiuş 2 cor., Iernea M., „Steliţa“, Csomaköz 2 cor., Iovescu E., profesóră, Sibiiu 2 cor., Iovescu P., controlor, Caransebeş 2 coróne.

Lazar N., rigor., S.-Sebeş 2 cor., Maiorescu D., Beiuş 1 cor., Manta I., paroch gr.-or., Gurarîului 2 cor., Medean S., protopresb., Sebeş-săs. 2 cor., Miclea I., pretor. S.-Sebeş 2 cor., Micşa Dr. L., adv., Dej 5 cor., Mocsonyi Dr. Al., Birchiş 20 cor., Muntean Dr. A., adv., Orăştie 20 cor., Mureşan Dr. G., Beiuş 2 cor., Mureşan Zevedeiu, preot, Sebeşul-săs. 2 cor., Neagoe

Ioanichie, paroch, Petrovoselo 5 cor., Negrean D., Beiuş 2 cor., Paladi A., Feneş 2 cor., Popeneciu I., protopretor î. p., Veneţia-inferióră 1 cor., Popeneciu I., preot, Veneţia-infer. 1 cor., Rednic Dr. I., medic cerc., Vaşcău 3 cor., Stefanica V., Beiuş 1 cor., Teliaga M., comerciant, Pervova 1 cor., Tipeiu I., protopresb. p., Sebeşul-săs. 2 cor., Trica, G., căpitan, Caransebeş 2 cor., Vancu E., funcţ. de bancă, Sibiiu 5 cor., Vajda-Voevodu Dr. Ioan, Olpret 5 cor., Veder Mich., pr. locot. în art., Sibiu 2 cor., Vulc I. M., Pianul superior 10 cor.

Oct. Stolojan, Beiuş 1 cor., Nic. Proşteanu, adv., Lugoş 15 cor., Sim. Ciuca, preot gr.-or., Mociu 2 cor., Vict. Damian, proprietar, Zlatna 2 cor., Jovian Mureşian, protopresb. gr.-or., Turda 3 cor., Petru I. Comşa, comerciant, Sĕlişte 3 cor., Patrichiu Pintea, paroch, Paloş 2 cor., Michail Ganea, par. gr.-or., Veneţia-infer. 2 cor., Alexiu Oniţiu, jude reg. î. p., Sibiiu 2 cor., Constantin de Colbasi, Spring 2 cor.. Petru A. Mihuţiu, preot, Hondol 2 cor.. Petru Şinca, preot, Batiz 2 cor., Teofil Fulea, Hunedóra 2 cor., Ion Dologa, preot, Borgo-Tiha 2 cor., Constantin Căciulă, comptabil, B.-Huedin 2 cor.

Zaharie Tătar. Elisabetopole 3 cor., George Boldea, cassar la „Arieşana“, Turda 3 cor., George Comaniciu, notar pens., Veneţia-infer. 4 cor., Dr. Andreiu Monda, medic, Sângeorgiul-rom. 5 cor., Nicolau Racoţa, medic cerc., Şeica-mare 5 cor., Gerasim Grama, Rîuşor 1 cor., Iosif Goga. preot, Rĕşinari 2 cor., Ioan Cintea, Făgăraş 2 cor.

Simion Dragomir, Gurasada 3 cor., Dr. Nestor Oprean, adv., Sân-Miclăuşul-mare 6 cor., Ales. Crăciunescu, Szocsán 3 cor., Ioan Marcu, înv., Sângeorgiul-rom. 2 cor.. Iuliu Poruţiu, par. gr.-cat., Câmpeni 3 cor., Nicolae Cornean, preot, Apadia 5 cor., Dr. A. Vajda, Braşov 10 cor., Dimitrie Negrean, Beiuş 3 cor., Dr. Ioan Chereches, adv.. Dej 4 cor., George Ţinţariu, secret. de bancă, Bucium-Poeni 2 cor.

La olaltă cu sumele publicate deja în „Gaz. Trans.“: **919 cor. 44 banĭ.**

Eventuale contribuirĭ ulterióre se vor publica numai în dĭare.

Sibiiu, în 20 Ianuarie 1902.

Dr. C. Diaconovich.

Datorinţele unui bun econom.

(Fine.)

Amintisem şi de *risipă* ca o sóţă a lenei şi a beţieĭ, vorba nóstră: ca o ciuturugă, ce ne împedecă în calea spre înaintare....

D-vóstră când mergeţĭ cu carul împovărat pe un deal în jos, daţĭ óre bice cailor? Nu! ci din potrivă stringeţĭ din frâne, ca sĕ mérgă cât de încet — căcĭ „mersul încet e sigur la orĭ şi ce.“

Acésta o sciţĭ bine, precum bine sciţĭ şi aceia, că dând cailor bice — cât baţĭ în palme eştĭ făcut cu ei cu tot praf până la póla dealului. Ei! óre pentru-ce omul şieşĭ nu-şĭ strînge din frâne?

Cel ce-şĭ înfrânéză poftele împedecându-şĭ astfel degetele de a numĕra din punguliţă pe orĭ-şi-ce lucrurĭ de prisos bănişorii adunaţĭ cu chiu cu vai, scim cu toţiĭ cum înaintéză — îl cunósceţĭ cred fórte bine, că-i dĭceţĭ „bogatul satului“. Ér celui ce nu-i dă frâu poftelor, de sĕ reped una după alta în trop, încât bietele degete nicĭ nu pot numĕra cât cer ele, — îi dĭceţĭ „colduşul satului“. Ce folos are el de acolo décă „tată-sĕu a fost craiŭ, ér de el e vai.“

Acestea am ţinut de bine, iubite econom, a ţi-le pune la inimă din multele şi grelele datorinţe, ce le ai tu, ca unul care ai menirea cea mai plăcută, cea mai frumósă pe acest pămĕnt.

Multe mai sunt încă datorinţele tale. Tu eştĭ pus, după cum am mai dis, de Dumnedĕu la locul tĕu! Şi în adevĕr cunosci-ţĭ tu acéstă frumósă menire?

Spune-mĭ, sórtea câmpurilor, luncilor, pădurilor, cu tóte cele aflătóre pe dênsele şi întrênsele, în a cui mână e pusă şi cine le-a făcut?

Aşa e! Atot-puternicul e făcĕtorul şi susţinătorul acelora. Spune-mĭ însĕ cine ară câmpurile, cine cosesce luncile, cine folosesce pădurile cu bogatele lor păşunĭ şi lemne?

Şi anume, care sémă de ómenĭ lucră şi folosesc tóte acestea?... Décă economii-s aceia, spune-mĭ óre, nu cu voia şi scirea lui Dumnedĕu o fac acésta? Şi décă da: apoi óre cu ce pot economii rĕsplăti A-tot-puternicului lor stăpân pentru acésta menire, ce li-s'a dat?

Trebue sĕ cugete economul, că în lumea acésta, ca om, el a fost cel dintâi şi meşteşugul lui fù primul dat de Dumnedĕu... Ce cuvinte frumóse fură acelea: „Voiŭ face om după chipul şi asemĕnarea mea, ca sĕ stăpânéscă tóte cele făcute (create) de mine şi sĕ-mĭ prémăréscă puterea şi înţelepciunea mea“.

Ĕtă, cum am dĭce, „decretul“ prin care A-tot-puternicul ziditor a dat omului cele vĕdute ale lumei sĕ le folosécsă şi stăpânéscă!

Dis'a apoi Ziditorul: „de aci încolo ai sĕ lucri pămêntul şi întru sudórea feţei tale sĕ-ţĭ câştigĭ pânea de tóte dĭlele.“

Ei! dér înţeles'a Dumnedĕu, că dicênd omului cuvintele de mai sus, omul sĕ pótă face ce voesce cu tóte cele create de dênsul? Óre nu e el rĕspundĕtor de tóte faptele sale, despre chipul cum folosesce proprietăţile Ziditorului? Şi nu va primi el rĕsplată pentru cele rele ale sale dela Ziditorul, stăpânul sĕu?

Sciind, drag econom, ce rĕspundere mare ai tu faţă de Ziditorul, stăpânul tĕu, pe a cui moşie trăescĭ, trebue sĕ-ţĭ întocmescĭ tóte ale tale aşa, ca sĕ te poţĭ arăta vrednic de frumósa menire, ce ţi-s'a dat. Muncescĭ tu, drag econom, dĭua nóptea agonisindu-ţĭ cele necesare susţinerei vieţiĭ tale. Multe greutăţĭ te apasă, de dĕu mĕ mir cum le mai poţĭ purta! Tóte le facĭ bune! Dér nu-ţĭ uita de chemarea ta!... Credĭ tu, că datorinţa-ţĭ este a te îngriji numai pentru present, trăind în mâncărĭ, beuturĭ, mândrii şi alte lucrurĭ necuviincióse?

Pentru viitor tu nu porţĭ grije! Nu credĭ, că vor veni timpurĭ, când nu vei mai pute munci. Cu ce'ţĭ vei împlini atuncĭ atâtea greutăţĭ?

Credĭ tu, că décă Dumnedĕu îţĭ dă rod şi îmbelşugare în urma muncei tale, ţi-le dă spre a-le întrebuinţa după poftele tale? Nu scĭ tu, că Dumnedĕu, ca un părinte bun, voesce sĕ-ţĭ porţĭ de grije pentru dĭle negre? Pentru-ce dér nu te silescĭ a pune cât de cât la o parte din cele ce an de an ţi-se dă, ca întêmplându-se vre-odată sĕ nu ţi-se dee, atuncĭ tu sĕ nu ducĭ lipsă?...

De ţĭ-ar fi pururea în minte, drag econom, vorba: „când ai, păstréză şi pentru dĭle negre“. Crede-mĭ, că atuncĭ ai fi cel mai fericit!...

Eu cred şi vĕd cât sunteţĭ de muncitorĭ şi sîrguincioşĭ! Mĕ mir însĕ, că cu tóte acestea n'aţĭ ajuns acolo, unde ar trebui sĕ fiţĭ.

Şi de ce óre?

Pentru-că nu sunteţĭ destul de chibzuitorĭ. Nu vĕ împlinţĭ sfânta datorinţă, ce o aveţĭ. Nu-mĭ luaţĭ decĭ în nume de rĕu, décă în câte-va cuvinte voesc sĕ vĕ fac cunoscut ceea-ce v'ar ferici pe voi.

Însoţiţi-vĕ toţĭ din acéstă comună şi întemeiaţĭ un „grânar“, adecă „magazin de bucate“, cu scop de binefacere... Apoi din norocul şi ajutorul ce vi-l dă Dumnedĕu în prăsirea vitelor, întemiaţĭ o însoţire (reuniune) de ajutorare pentru dĭle negre, adecă în casurĭ când vi-s'ar prăpădi vre-o vită ş. a. Ér din străduinţa, ce o aveţĭ la muncă, câştigându-vĕ crucer de crucer, puneţĭ cât de cât la o parte şi întemeiaţĭ o „însoţire de înmormĕntare“, pentru-ca la cas de a fi chemat de bunul creator care-va din voi, cei rĕmaşĭ sĕ nu fie siliţĭ, precum de multe ori sĕ întêmplă, sĕ-şĭ vêndă până şi bucătura din gură pentru înmormêntarea soţului lor.

Şi silind mereu spre bine întru îndeplinirea chemării vóstre, câte lucrurĭ folositóre ve-ţĭ mai pute încă face, însoţindu-vĕ în tovărăşii economice, cu scopul de a vĕ procura maşinĭ şi alte unelte pentru lucrarea pămĕntului şi recoltarea productelor lui.

Lipsă mai mare aveţĭ acum de aşa numita „grapă pentru fânaţe“... Bunătăţile prăsirei trifoiului şi lucernei le sciţĭ prea bine, precum bine sciţĭ şi aceea, că păştile (livedĭle) din an în an produc nutreţ tot mai puţin, din causa muschiului şi a altor plante parasitare, ce împedecă érba'n crescere. Grapa numită tocmai pentru aceea e menită, a prăpădi, adecă a stêrpi aceste şi tot-odată prin grăpat firele de érbă vin ca săpate şi prosperéză de minune... O livadie grăpată şi gunoită regulat, aduce nutreţ îndoit şi întreit mai mult, ca cea lăsată în grija sorţiĭ.

Făcênd tóte aceste lucrurĭ cu scopurĭ binefăcĕtóre, plăcute lui Dumnedĕu, părintelui sub a cărui mână sunteţĭ, ve-ţĭ vedé că din dĭ în dĭ ve-ţĭ înainta şi nu ve-ţĭ puté din destul mulţămi A-tot-puternicului, pentru ajutorul ce vi-l dă. — Şi credeţi-mĭ, că atuncĭ nenorocirile, orĭ de ce fel ar fi ele, n'au sĕ vĕ mai cerce.

Ba sunt sigur, că décă în tóte aceste însoţirĭ ve-ţĭ aduna sume frumóse de banĭ, vĕ ve-ţĭ apuca singurĭ a susţiné în comuna d-vóstră boltă şi crîşmă românéscă. Banii îi veţĭ cresce în felul acesta spre folosul d-vóstră propriu... Atuncĭ veţĭ fi mai cumpătaţĭ în tóte. Vĕ veţĭ aduce marfă şi materii sănĕtóse. Atuncĭ, iubite econom, nu vei mai fi silit a da bună dimineţa celui ce după ce ţi-a luat tot avutul, ţi-ar suge şi sângele din vine.

Nu vi-se pară, iubiţiĭ mei, aceste nisce lucrurĭ ce nu le-aţĭ puté face!

Fie-vĕ pururea in minte dĭsa: „Voesce şi vei puté“ şi tóte vĕ vor fi uşor de făcut.

Insoţiţi-vĕ mic şi mare cu inimă curată, precum v'am spus, şi ve-ţĭ vedea, că au drept cuvintele poesiei:

„Unde's mulţĭ putere cresce
Şi duşmanul nu sporesce“.

ér:

„Unde-i unul nu'i putere
La nevoi şi la durere“.

*

De încheiere, iubiţĭ economĭ, vĕ rog ca acestora din inimă spuse ale mele sfaturĭ, sĕ le faceţĭ loc în inima şi sufletul vostru, ca înrădĕcinându-se sĕ aducă rod. Îmĭ ţin de datorinţă a vĕ face cunoscuta şi acea putere, care ne dă nouĕ îndemn şi tot de-odată şi drept de a vĕ cerceta şi a vĕ măngăia în necazurĭ luminându-vĕ şi arĕtându-vĕ calea spre înaintare şi fericire. Acea putere, după-cum vi-s'a mai spus, e „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“, despre care aţĭ mai audit şi până acum, că dă ajutóre celor ce învaţă meseriile, dă cărţĭ folositóre pentru înaintarea şi luminarea poporului şi încă multe alte binefacerĭ, între carĭ sĕ numĕraţĭ şi acésta ce noi, conducĕtorii d-vóstră, am început a face prin ţinerea de astfel de vorbirĭ folositóre.

Datorĭ suntem dér ca afară de Dumnedĕu şi de acei mariĭ bărbaţĭ ai noştri, carĭ au înfiinţat'o, sĕ mulţămim şi acelor ce adĭ stau în fruntea „Asociaţiunei“ nóstre şi o conduc.

Ticuşul-român, 1901.

G. Maican.

Câte-va sfaturĭ mamelor.

Unele mame privesc pe fiicele lor ca pe nisce statui, pe care trebue sĕ le adorĭ, fetele se scólă târdĭu, găsesc totul gata, se aşédă la oglindă, îşĭ fac pĕrul, îşĭ aşédă îmbrăcămintea şi apoi stau la ferestră cu cartea în mână. În schimb însĕ mama e sclava fetei, ea se trudesce cu casa, cu lucrul şi cu tóte cele trebuitóre unei gospodării. Pe aceste mame le învinovăţesce societatea, ginerele şi chiar fata singură mai târdĭu, când alcătuirea unei gospodăriĭ i-se va păré aşa de grea; căcĭ orĭ-cât s'ar silĭ sĕ o administreze bine, o asemenea gospodărie va fi numai desordine şi fatalmente o ast-fel de greutate va sĕmĕna discordia între bărbat şi femee. În tóte ţĕrile fata muncesce alăturĭ cu mama şi, décă sunt fete mai multe, fie-care are rĕndul la gospodărie. În Bucovina fata e de o hărnicie nespusă, ea ţese, lucréză, face cioraplĭ şi restul timpului, alăturĭ de mama, încércă a face bucate bune, prăjiturĭ, cozonacĭ şi altele.

După ce a lucrat sub privigherea mamei cât-va timp, ei singure ii cade în spinare sarcina întregei case.

Ea trebue sĕ se scóle de dimineţa, sĕ scie a pregăti dejunul, a curăţi casa şi a spăla rufe la trebuinţă; căcĭ nu rare-orĭ s'au vĕdut femei, care nesciind da sfaturĭ servitórei n'au mâncat séu n'au avut rufe curate, pentru-că atâtea, cât şi servitórea, n'au sciut a face acésta. De aceea fata trebue sĕ scie de tóte.

In Germania şi alte ţĕrĭ civilisate, orĭ din ce familie s'ar cobori fata, fie princesă séu baronésă, îndată după terminarea învĕţăturei, intră într'o şcólă specială de gospodărie, unde stă cel puţin unu séu doi anĭ. De aceea femeea germană póte sĕ ne servéscă ca model de gospodărie şi de ciuste chiar. Şi acum sĕ nu ne mirăm când părinţiĭ bogaţĭ îşĭ trimet fetele în Germania şi nu în Francia, unde luxul şi pl mbările jócă rolul principal în viéţa femeii. (?)

Mame, maĭ ales care nu dispun pentru a da zestre sunătóre fetelor, ar trebui sĕ aibă grija de-a face din fetele lor bune gospodine, pentru-că menirea femeii în societate nu e aceea de a fi obiectul de distracţie a bărbatului, ci de a forma o familie în al căreia sanctuar trebue sĕ domnéscă liniştea şi mulţumirea. Pentru aceste motive mama trebue sĕ pregătéscă fata pentru o viéţă mai aspră; ér décă norocul ei o apĕră de asta, atuncĭ se va deprinde uşor cu binele, precum s'ar fi deprins şi cu o viéţă mai grea, pentru care era gata s'o înfrunte.

Intr'o căsĕtorie, mama décă e robustă, trebue sĕ-şĭ alapteze copilul, numai acela se va numi de drept copilul ei, ér ea va avé o mai mare parte de dragoste dela el; căcĭ nu rare-orĭ s'a vĕdut copil iubind pe doică mai mult ca pe mamă. Mama trebue sĕ vorbéscă copilului, sĕ-l îndrumeze de mic către fapte bune, sĕ nu-l lase sĕ chinuéscă animalele, sĕ fie bun cu orĭ-cine şi sĕ-l deprindă de mic cu suferinţa, care e partea cea mai principală a vieţei omenescĭ.

Elisa Muslea.

Despre socotelile (contabilitatea) plugarului.*)

Am vorbit, iubite plugar, despre multe de ale plugăriei, şi cred că ar fi bine sĕ ne dăm în vorbă — aşa în trécăt — şi despre socotelile ce trebue sĕ şi le facă fie-ce plugar.

Ai vĕdut, póte şi d-ta, că proprietarii cei marĭ au contabilĭ, catastife şi condicĭ peste condicĭ — de te sperii de multe ce sunt.

Şi trebue sĕ le ţină, căcĭ altfel s'ar încurca tóte trebile. Condicile ne luminéză, îndată-ce ne-am aruncat ochii pe ele.

S'au dus timpurile când se cresta pe rĕboj; adĭ sunt multe şi fel de fel de daraverĭ pe capul nostru şi nu le putem ţine minte pe tóte. Trebue sĕ însemnăm unde-va orĭ-ce ban, ce am scos séu am băgat în pungă, căcĭ ce e scris, scris rĕmâne.

Astădĭ trebue sĕ preţăluim şi sĕ drămuim tot ce facem.

Orĭ-ce am avé în curtea nóstră de gospodarĭ: vite, unelte, edecurĭ, tóte-tóte astea însémnă avere, banĭ şi banii trebue socotiţĭ.

Orĭ-ce am pune în pămĕnt, însémnă că am îngropat în ogorul nostru o sumă óre-care de banĭ, pentru-ca la timpul cuvenit sĕ luăm ródele: banii depuşĭ şi... dobânda lor.

De aceea, dic că fie-care mic plugar ar face o trébă minunată, décă şĭ-ar ţine şi el micile lui socotelĭ.

El n'are nevoie de condicĭ şi paracondicĭ, un singur catastif îi ajunge, de óre-ce el n'are atât de multe şi felurite daraverĭ ca marii proprietarĭ.

Intâi şi întâi, orĭ-ce plugar trebue sĕ scie ce are în curtea lui.

Plugurĭ, grăpĭ, vite, şopron, furcĭ, lopeţĭ, trăgĕtorĭ, ţesale, tóte astea trebuesc trecute în catastiv, căcĭ acestea sunt ceea-

*) Din cărticica: „Scrisorĭ către plugarĭ“ de Const. Sandu. Bucurescĭ 1901.

ce se chiamă zestrea gospodăriei plugăresci.

Acéstă parte din catastiv se chiamă *Inventar*. El se póte face astfel:

No. curent	NUMELE	No. buc.	Data cumpărărei	Prețul C.	Prețul B.
	VITE				
	de muncă: Boi . .	doi	Sf. Ilie, 1901	300	—
	de prăsilă: Vacĭ .	una	S.D-tru 1901	130	—
	Unelte				
	Plug No. 7	unu	1 Ian., 1901	60	—
	Grapă mlădiabilă	una	1 „ „	80	—

Și tot așa până la cele mai micĭ unelte. După inventar trebue sĕ ne ținem însemnare despre orĭ-ce ban ne intră séu ese din mână.

Acéstă parte din socotelĭ se numesce cu un cuvênt *Cassa banilor* și se ține astfel:

Data	AMĂNUNTE	Prim. C.	Prim. B.	Chelt. C.	Chelt. B.
Ian. 1	Banĭ în cassă	80	—	—	—
„ 6	Primit din vênd. unui grăsun	20	—	—	—
„ 9	Dat pentru un ștréng	—	—	—	80
„ 15	Plătit pentru potcovit. boilor	—	—	2	—
Feb. 3	Gaz (cumpĕrat o vadră) . . .	—	—	2	50
	Cumpĕrat tărîțe pentru vacă	—	—	3	—
	Vêndut o chilă cucuruz . . .	40	—	—	—
	Cumpĕrat trei lopețĭ	—	—	3	—

In al treilea rênd vin însemnările ce trebuesc sĕ ni-le ținem pentru bucatele ce punem în pàmênt, pentru a vedé care ne dă și care nu ne dă un venit mai potrivit.

Aceste însemnărĭ se chiamă cu un cuvênt *partidele semĕnăturilor*, și se pot ține așa:

Am pus în pămênt — sĕ ḑic — cincĭ pogóne de grâu.

Insemnez pe de-oparte tóte cheltuielile ce am avut cu munca acestor cincĭ pogóne. ér pe de alta însemnez ce am prins de pe ele.

Data	MUNCA GRÂULUI	Cheltuelĭ C.	Cheltuelĭ B.	Veniturĭ C.	Veniturĭ B.
Iul. 10	Ogorul la 5 jug. à 5 cor. .	25	—	—	—
Sep. 10	Aratul, sĕmânatul și grăpatu la 5 jug. à 9 cor.	45	—	—	—
„ 10	Sĕmînța la 5 jug.	50	—	—	—
Mai 4	Plivitul . . . . , ...	3	—	—	—
Iul. 6	Seceratul, legatul și căratul la arie	40	—	—	—
„ 10	Treeratul	5		—	—
„ 12	Inmagasinat 6 chl. de grâu	—	—	360	—
		168	—	360	—

Va sĕ ḑică am cheltuit cu grâu 168 cor. și am scos de pe cincĭ pogóne 6 chile. Sĕ ḑic că dau chila numai cu 60 cor., am în total 360 cor.

Décă din 360 cor. scad cheltuielile de 168, îmĭ mai rĕmân 192 cor., și décă din aceștia scad arenda locului, — sĕ ḑic la 5 jughĕre, 50 cor. — îmĭ mai rĕmân 142 cor. Acesta-i venit curat. Impărțind pe aceștĭ 142 cor. la 5, căpătăm suma de 28,45, ceea-ce e venitul pe un jughĕr.

Tot așa facem cu fie-ce fel de bucate ce muncim, spre a vedé, décă nu cum-va cu unele ne e munca de géba.

Făcêndu-ne socotelile mai des, cumpănind bine lucrurile, uitându-ne sĕ vedem carĭ bucate, carĭ vite ne dau mai multe folóse, putem eși din încurcătură, ne putem ajuta noi înșine — întru cât-va — pe lângă ajutorul Celui de Sus.

Impotriva somnului.

Patru óre de somn! — étă devisa draconică a unei ligĭ ce s'a format de curênd în Chicago. Adio, decĭ, delicii ale somnului, adio visurĭ fericite, carĭ se înlănțuiau în timp de opt și ḑece óre, — Morfeu nu va mai cuprinde în brațele sale, decât patru óre pe locuitorii marelui și febrilului oraș al Americei.

Timpul e ban — așa spun locuitorii nouei lumĭ, și decĭ cu cât se dórme mai mult, cu atât se perde mai mult, și Americanul, spirit eminamente practic, nu voesce sĕ piérdă nimic.

Orientalul tembel, care dela somnolența ḑilei trece la somnul desĕvârșit al nopței, póte durmi, orĭ cât va voi, póte visa în pace huriile lui Mohamed și riurile de lapte și munții de pilaf promiși — dér Americanul, pentru care viéța viitóre e un moft și numai viéța actuală e fapt positiv, nu are timp sĕ dórmă.

Membrii nouei ligĭ, ce s'a constituit în Chiçago, au jurat sĕ îndeplinéscă condițiile severe ale ligei și sĕ obicĭnuéscă pe copiiĭ sĕ nu dórmă mai mult de patru óre. Ca ómenĭ practicĭ înse Americanii trebuiau sĕ se întrebe, décă numai patru óre de somn sunt suficiente, décă un repaus atât de scurt e îndestulător pentru odihna omului. atât de frământat de o viéță febrilă, cum e viéța marelui oraș.

Au fost ómenĭ, carĭ au durmit puțin Mirabeau, Schiller, Frideric cel Mare, Acunbold, și Napoleon durmeau fórte puțin și se mulțumea cu 5 séu 6 óre de somn. Este adevĕrat, că Napoleon se mulțumea une-orĭ cu patru óre de somn, după cum este adevĕrat, că după înfrângerea dela Aspern a cădut într un somn care a ținut treiḑecĭ și șése de óre.

Trebuința somnului înse, după demonstrațiile sciinței, variéză după temperamentul, constituția fisică și obiceiurile individului.

Sunt individĭ, carĭ au nevoe de opt óre de somn, în mare parte din causa constituțiilor sensibile pe care emoțiile le obosesc. Alțiĭ se pot mulțumi cu șése óre de somn, ér unii numai cu patru óre.

Orĭ cât de multă nevoe de timp ar avea Americanii, tocmai din causa multiplelor ocupații și a vieței lor febrile, au mai multă nevoe de somnul, care repară ravagiile unei ḑile de muncă escesivă.

Patru óre de somn! pare o devisă menită sĕ rĕmână un vis al unor ómenĭ, carĭ voesc sĕ se scape cu orĭ-ce preț de visuri.

Țiganul la bătaie.

Un Român sĕ întâlnise,
Nu sciu când, dér sciu c'odată,
C'un țigan, care venise
Înapoi dela armată.

Î-i vorbi. țiganu-'ĭ spuse
Câte felurĭ de minunĭ,
De părea că se bătuse
Cu Tătarĭ, cu Turcĭ, cu Hunĭ:

Ci-că fost'a la manevre
Izițir ci-că făcù,
Ș'alte felurĭ de palavre,
Nu sciu cum dracu putù.

Când vĕḑù câte minunĭ,
Câte flécurĭ îĭ mai spune,
Și că tóte sunt minciunĭ,
Și nicĭ unele nu-s bune,

Vorba i-o tăiă Românul
Și-l întrébă supĕrat:
— „Vĕd că mâncĭ și iepeĭ fênul
„Da 'n bătaie ai umblat?“

Ér țiganul se grăbesce
Sĕ-i rĕspundă „că e prost“,
Începù sĕ povestéscă
Cum la bătălie-a fost:

— „Apoi de, nu-i lucru mare,
„Haĭ sĕ-țĭ spun și ție, mĕ,
„Doi mĕ țineau de picióre,
„Doi de mânĭ, și unu-mĭ dă!“

Brașov, 8/1 1902.

Pion.

MULTE ȘI DE TÓTE.

Din tóte părțile lumii

După statistica ceaȑmai nouă, esposiția din Buffalo (America) a fost visitată de 8,520.048 persóne.

— Anul trecut incediile din Statele-Unite au făcut pagube de 170 milióne dolarĭ. Singur în Cleveland incediile au făcut pagube în 1.017.63 dolarĭ.

— Statele-Unite au avut anul trecut 225 de vase de rĕsboiŭ.

— Posta din New-York a încassat în anul precedent 11.020.864 dolarĭ.

— Étă, după lungime, rețelele căilor ferate din lumea întrégă: Statele-Unite 199,378 chilometri; Germania 31,934, Rusia 29,894, Francia 26,613, India 25,035, Austro-Ungaria 22,919, Anglia și Irlanda 21,700, Canada 17,657, Australia 15,266, Argentina 10.419, Italia 9,810, Mexic 9,503, Brasilia 8,718, Spania 8300, chilometri. Urméză statele mai micĭ.

*

Originea fracului și numirea luĭ.

Suntem în cășlegĭ, pretutindenea are de lucru arcușul, și cincĭ sĕptĕmânĭ îșĭ esercită supremația aristrocraticul „frac“. Cei carĭ — vor aprinde candelă Terpsichorei, sciu óre toțĭ ce este *fracul* și care este originea cuvêntului frack?... Conform opiniei francese cuvêntul „frac“ e de origine polonă, pe când Germanii susțin, că e egal cu „Wrach“-ul nemțesc, care însémnă „frântură de suman“. Mai verosimil e, că provine de la cuvêntul englez „frock“, care nu e altceva decât numele sumanului simplu.

În secolul XII. ostașiĭ purtau sumane lungĭ, atât pedestrașiĭ, cât și călărașiĭ, ér ceștĭ din urmă, spre a nu'i împedica în călărit, îndoiau în sus pólele sumanului, avênd și nasturĭ de carĭ sĕ le anine spre a nu cădé éră în jos. De óre-ce căptușéla sumanului era de diferite colorĭ, cu timpul s'a dispus, ca fie-care trupă sĕ aibă la suman căptușélă de anumită colóre, prin ce sĕ se deosebéscă de celelalte; — de acĭ derivă rosetele uniformelor ostășescĭ carĭ, cum se scie, sunt semnele destintictive ale diferitelor regimente. Pe la mijlocul secolului XVIII. sumanul soldaților era croit astfel, că partea anterióră a pólei era tăiată piediș. După modelul astorfel de sumane apoi, deosebi după rĕsboiul de șépte anĭ, a început civilimea sĕ pórte „frock“-urĭ, cari în Anglia au devenit în scurt timp portul elitei. Până prin primul pătrarĭ al secolului XIX fracul era din stofă colorată și împodobită cu nasturi de aur, orĭ de argint; numai cam prin anii 1848 a început moda fracului negru.

După revoluția francesă femeile încă purtau un fel de blusă asemenea fracului, numită *caracó*, orĭ cu altă numire *longue vest* (talie lungă).

Décă amintirăm de longue vest-a femeilor, sĕ mai spunem ceva și de *spencerul* lor, de-și n'are nicĭ în clin, nicĭ în mânecă cu fracul. „Spencer“ se numia un sumănel scurt, strîns pe talie, cu mânecĭ strîmte une-orĭ cu guler fórte înalt, avêndu-șĭ numirea probabil de la lordul Spencer. Tradiția adecă spune, că nobilul lord cu ocasia unui prânḑ se uitase prea mult în fundul paharului, de la ce i-a venit somn și a adormit într'un fotel. Fotelul înse fiind prea apróape de camniță, anteriul lordului a luat foc și până sĕ se trezéscă stăpânul sĕu, a ars până la talie. Lordului nu mult i-a păsat de năpasta îndurată, ci și-a chiămat servitoriul și i-a demandat sĕ taie jur-împrejur póla arsă, rĕmânênd astfel numai în talia anteriului. Astfel s'a născut „spencerul“. — („T. R.“)

„Călindarul Plugarului“

pe anul comun 1902.

A apărut și se póte procura dela *Tipografia A. Mureșianu* (Brașov) „Călindarul Plugarului“ pe anul comun 1902. — Anul X.

Acest călindar, care se estinde pe 9 cóle de tipar format 8⁰ mare cuprinde:

In *partea calendaristică*: Cronologia anului 1902; Regentul anului; Sĕrbătorile și alte ḑile schimbătóre; calculul sĕrbătorilor mai marĭ; Porturile etc. Urméză partea strict calendaristică: cele 12 lunĭ ale anului cu sfaturĭ pentru plugarĭ și semnele de timp după calendarul de 100 de anĭ.

Urméză Genealogia domnitorilor; Taxele telegramelor și postelor; Competințe de timbru și taxe; Scala timbrelor; Têrgurile din Ardeal, Bănat și Țéra unguréscă în ordine alfabetică și apoi după lună și ḑi; Tîrgurile din Bucovina; Mĕsurile metrice etc.

In *partea literară* se găsesc bucățĭ alese de cetit: „Cetatea dela Fântânele“; (Moțul: Teofil Frâncu); „O scrisóre dela Muselim Selo“ (poesie de G. Coșbuc); „Frumósa Irina“ (baladă de St. O. Iosif); „Raze de primăvară“ (poesie de Z. Bârsan-Veturio); „Grăuntele de grâu“ (de contele Lew Tolstoi); „Bĕtrânul clopotar“ (Idilă de primăvară, (de W. Korolenko); „Lăcomia strică omenia“ (Proverbe de Marion); „Două hiene“ (fabulă, de Gavril Bodnariu); „Gâscele Ovreului“ (anecdotă, de Cărăbuș).

Partea economică: „O ramură de producțiune și avuțiă națională“; „Fețeți pânză în casă“ (ambele de Dr. G. Maior); „Economia“: „Iernatul vitelor“. — Urméză diferite povețe; lectură distractivă, glume etc.

Călindarul are în frunte portretul lui *George Lazar*, cu biografia, (în partea literară.)

Un esemplar „Călindarul Plugarului“ costă 25 cr. (50 banĭ), plus 5 banĭ porto postal. *Vênḑĕtorilor se dă rabat cuvenit.*

Calendarul sĕptĕmânei.

IANUAR. (1902) are 31 ḑile. GERAR.

Ḑilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	13 Sf. mart. Ermiliu	26 Policarp
Lunĭ.	14 P. ucișĭ în Sinaĭ	27 S. Ioan Christ.
Marțĭ	15 C. Pavel Tibeus	28 Carol și Marg.
Merc.	16 Inc. Ian. a. Petru	29 Francisc
Joi	17 † C. Păr. Antonie	30 Adelgunda
Viner	18 P. Atanas și Ciril	31 Virgilius
Sâm.	19 P. Macarie Egip.	1 **Febr.** Ignat

Cursul la bursa din Viena.

Din 23 Ianuarie n. 1902.

Renta ung. de aur 4%	119.75
Renta de coróne ung. 4%	96.15
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	122.60
Impr. căil. fer. ung. în argint. 4½%	101.25
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	120.40
Bonurĭ rurale ungare 4%	95.—
Bonurĭ rurale croate-slavone . . .	93.75
Impr. ung. cu premii	187.75
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	152.50
Renta de argint austr.	100.55
Renta de hârtie austr.	100.40
Renta de aur austr.	120.55
Losurĭ din 1860.	146 —
Acțiĭ de-ale Băncei austro-ungară.	16.11
Acțiĭ de-ale Băncei ung. de credit	670.—
Acțiĭ de-ale Băncei austr. de credit	651.25
Napoleondorĭ.	19.02
Mărcĭ imperiale germane	117.15
London vista	239.20
Paris vista	95.25
Rente de coróne austr. 4% . . .	97.55
Nota italiene	93.30

Cursul pieței Brașov.

Din 25 Ianuarie n. 1902.

Bancnota rom.	Cump.	18.94	Vênd.	18.98
Argint român.	Cump.	18.80	Vênd.	18.84
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.—	Vênd.	19.04
Galbenĭ	Cump.	11.34	Vênd.	11.40
Ruble Rusescĭ	Cump.	127.—	Vênd.	128.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.50	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.72	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100	Vênd.	101 —

Cursul losurilor private

din 22 Ian. 1902.

	cump.	vinde
Basilica	18.50	19.50
Credi	401.—	406.—
Clary 40 fl. m.	166.—	170.—
Navig pe Dunăre.	—.—	—.—
Insbruck	85.—	89.—
Krakau	76.—	79.—
Laibach	73.—	77.—
Buda	—.—	—.—
Palffy	193.—	198 —
Crucea roșie austriacă . .	180.—	185.55
„ „ ung.	53.75	51.75
„ „ ital	27.50	29.50
Rudolf	91 —	95 —
Salm	229 —	238 —
Salzburg.	—.—	—.—
St. Genois	225.—	240 —
Stanislau	—.—	—.—
Trientine 4½% 100 m. c. .	403.50	407.36
„ 4% 50	34.—	35.—
Waldstein	55.—	5[illegible].—
„ de 10 francĭ . . .	22.—	24.—
Banca h. ung. 4%	—.—	—.—

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureșianu.***

Redactor responsabil: ***Traian H. Pop.***

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.